

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Plzeň 2024

Eliška Boušková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program: **M0421A220004 právo a právní věda**

Obor: **Právo**

Vedoucí práce: **JUDr. Milan Tomeš**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Eliška Boušková

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška BOUŠKOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0027P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Navazování nedovolených kontaktů s dítětem**
Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Legislativní úprava trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem
4. Rozbor legislativní úpravy trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem v dalších státech
5. Pachatelé a oběti trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem
6. Prevence trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Age of Consent to Sexual Activity. *Government of Canada* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/other-autre/clp/faq.html>
- Brochure: Respect Sexual Consent. *Royal Canadian Mounted Police* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/brochure-respect-sexual-consent>
- Having sex and sexual offences. *Legal Aid Queensland* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.legalaid.qld.gov.au/Find-legal-information/Relationships-and-children/Relationships/Having-sex>
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon
- Trestní zákon Spolkové republiky Německo (Strafgesetzbuch – StGB), ve znění vyhlášky ze dne 4. prosince 2022 (BGBl. I S 2146)
- Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 – Kodeks karny
- Úřední věstník Evropské unie: SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2011/92/EU. In: *EUR-Lex* [online]. 2011 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0093&from=cs#d1e514-1-1>
- Rozsudek Okresního soudu v Bruntále sp. zn. 4 T 119/2019
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 439/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1041/2020
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 1207/2022
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 181/2022

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Milan Tomeš**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **19. února 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. července 2023

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Navazování nedovolených kontaktů s dítětem zpracovala samostatně, a že všechny prameny, které jsem k sepsání této práce použila, řádně cituji v poznámkách pod čarou a v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 25. března 2024

Eliška Boušková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé práce JUDr. Milanovi Tomešovi za možnost zpracovat diplomovou práci na mnou navržené téma navazování nedovolených kontaktů s dítětem a dále bych také chtěla poděkovat za cenné rady a postřehy, které vedly ke zhotovení mé diplomové práce.

Seznam použitých zkratk

TZ = zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

ZSVM = zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

NOZ = zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ZOTČ = zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

ABGB = zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch)

KK = Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 – Kodeks karny

StGB (Strafgesetzbuch) – Trestní zákon Spolkové republiky Německo

Obsah

Úvod.....	10
1 Vymezení základních pojmů.....	12
1.1 Trestný čin.....	12
1.2 Pachatel.....	14
1.2.1 Pachatel trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem 16	
1.2.1.1 Grooming.....	19
1.2.1.2 Kybergrooming.....	21
1.2.1.3 Pedofilie a další sexuální úchytky.....	21
1.3 Oběť.....	23
1.3.1 Dítě.....	26
1.3.2 Oběť trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem.....	29
1.3.2.1 Příznaky a projevy sexuálně zneužitých dětí.....	30
1.3.2.2 Projekt „Jája a Pája“.....	34
2 Právní úprava sexuálních trestných činů na českém území v historickém pojetí až do roku 1962.....	36
2.1 Zákon sudnyj ljudem.....	36
2.2 Práva městská Království českého – Koldínův zákoník.....	36
2.3 Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích (1803) a Trestní zákoník z roku 1852.....	37
2.4 Trestní zákon z roku 1950.....	38
2.5 Trestní zákon z roku 1962.....	39
3 Právní úprava trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem.....	41
3.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2011/92/EU.....	42
3.2 Ustanovení související s trestným činem navazování nedovolených kontaktů s dítětem.....	44
3.2.1. Pohlavní zneužití (§ 187 odst. 1 TZ).....	44
3.2.2. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192 TZ).....	46
3.2.3. Zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193 TZ).....	47

3.2.4. Svádění k pohlavnímu styku (§ 202 odst. 3 TZ)	48
4 Rozbor právní úpravy trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem v dalších státech	49
4.1 Polsko	49
4.2 Slovensko	53
4.3 Německo.....	56
5 Prevence a statistiky trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem	60
5.1 Prevence kriminality podle okruhu adresátů	60
5.1.1 Primární prevence.....	60
5.1.2 Sekundární prevence	61
5.1.3 Terciární prevence	61
5.2 Mravnostní kriminalita a statistiky Policie ČR	61
6 Závěr.....	64
7 Cizojazyčné resumé.....	66
8 Seznam použitých zdrojů	67
8.1 Monografie	67
8.1.1 Zahraniční monografie	68
8.2 Právní předpisy.....	68
8.2.1 Zahraniční právní předpisy.....	69
8.3 Judikatura	69
8.4 Internetové zdroje.....	70
8.4.1 Zahraniční internetové zdroje.....	73
9. Přílohy	75

Úvod

Navazování nedovolených kontaktů s dítětem upravuje hlava III. (Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a to konkrétně ustanovení § 193b, které odkazuje na další trestné činy s ním spojené. Sexuálně motivovaná trestná činnost nadále zůstává aktuálním problémem v každé společnosti. V posledních několika letech je více řešena problematika groomingu, a především kybergroomingu, a proto bylo v roce 2014 do trestního zákoníku začleněno ustanovení trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, které je hlavním tématem této diplomové práce.

Cílem této práce je vytvoření uceleného pohledu a rozebrání české i zahraniční legislativní úpravy trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem. V souvislosti s poukázáním na zahraniční legislativu je nutné poukázat na odlišnou věkovou hranici trestného činu pohlavního zneužití, který s danou problematikou úzce souvisí. Z hlediska logické struktury a naplnění uvedených cílů je práce koncipována do pěti hlavních kapitol, které jsou dále děleny na podkapitoly.

První kapitola práce je zaměřena na obecné vymezení pojmů trestného činu, pachatele a oběti. Pojem pachatele a oběti je v podkapitolách popsán detailněji v souvislosti s trestným činem navazování nedovolených kontaktů s dítětem. U pachatele se práce zaměřuje na jeho věkové rozmezí, motiv a trest za spáchání trestného činu (kyber)groomingu. Pachatel je často v souvislosti s tímto trestným činem označován za pedofila, avšak těch je mezi pachateli ve skutečnosti pouhé malé procento, proto tato kapitola rozebírá i samotný pojem pedofilie. V případě oběti je zde zmíněn pojem dítě v rámci ustanovení § 193b trestního zákoníku a dále příznaky, projevy a následky sexuálně zneužívaných dětí.

Pro lepší pochopení problematiky sexuálně motivovaných trestných činů obsahuje následující kapitola právní úpravu sexuálních trestných činů na českém území až do roku 1962.

Ve třetí kapitole je rozebrána současná právní úprava trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem a s ním související další trestné činy. Zde je nutné zmínit směrnici Evropského parlamentu a Rady EU z roku 2011 a její legislativní proces přijetí do českého právního řádu, na základě kterého proběhla v roce 2014 novelizace trestního zákona.

Další část práce pojednává o legislativním pojetí sexuálních trestných činů v jiných státech, jimiž jsou Spolková republika Německo, Polská republika, Slovenská republika a velmi stručně je zde zmíněna právní úprava v Kanadě.

Závěrečná kapitola obsahuje prevenci trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Pro zdůraznění závažnosti jednání pachatele jsou zde uvedeny policejní statistiky četnosti tohoto trestního činu.

Zpracování diplomové práce na téma § 193b trestního zákoníku považuji za přínosné, neboť v dnešní době je velmi jednoduché navázat s kýmkoliv kontakt pomocí online komunikačních technologií, a proto je téma kybergroomingu velmi aktuální. Diplomová práce vychází z judikatury soudů, komentářové literatury, odborných článků a právní úpravy především české, ale také zahraniční.

1 Vymezení základních pojmů

Problematika navazování nedovolených kontaktů s dítětem byla v České republice legislativně zakotvena novelou trestního zákoníku v roce 2014. Nachází se v ustanovení § 193b TZ, které odkazuje na několik dalších ustanovení trestního zákoníku. Pro pochopení problematiky § 193b TZ je potřeba vysvětlit určité obecné trestněprávní pojmy, mezi které patří především trestný čin, pachatel a oběť.

1.1 Trestný čin

Mezi základní pojmy trestního práva patří bezpochyby trestný čin¹. Trestný čin by nebyl trestný, pokud by nebylo zákona, který ho za trestný označuje. Tímto zákonem je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinný na českém území od 1. ledna 2010. Zásada zákonnosti určuje, že jedině tento zákon vymezuje trestné činy a zároveň stanovuje trestní sankce, jež lze za jejich spáchání uložit.² Taxativní výčet jednotlivých trestných činů je začleněn do zvláštní části trestního zákoníku společně se sankcemi, které lze za jejich spáchání pachateli uložit. Soud ovšem může uložit jinou sankci, než která je v daném ustanovení u trestného činu uvedena. Tato sankce bude určitým způsobem modifikovaná. Bude se například jednat o trest domácího vězení, podmíněné odsouzení či peněžitý trest.³ Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá proviněním. Nejedná se o samostatnou kategorii trestných činů, ale pouze o jeho odlišné pojmenování. Za provinění se mladistvým ukládají opatření, která se dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, dělí dle závažnosti provinění na opatření výchovná, ochranná či trestní.⁴

Každý trestný čin má typické znaky tvořící skutkovou podstatu, která odlišuje jednotlivé trestné činy od sebe. Tvoří ji objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka.⁵ V prvním odstavci trestného činu bývá obsažena základní skutková podstata, popisující jednotlivé znaky a sankce trestného činu. Druhý a další odstavce jsou obvykle charakteristické pro tzv. kvalifikovanou skutkovou podstatu, která má charakter vyšší společenské škodlivosti, a proto je s ní spojena

¹ Dle § 6 ZSVM je trestný čin spáchaný mladistvým označován za **provinění**.

² Viz § 12 odst. 1 TZ

³ BRUCKNEROVÁ, Eva, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GŘIVNA, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné a procesní: multimediální učební text*. 2., dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7288-6., str. 11

⁴ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8., str. 485-495

⁵ Tamtéž, str. 107-109

i vyšší trestní sankce. Ve zvláštní části TZ se vyskytují i tzv. privilegované skutkové podstaty, jenž pro určité okolnosti nebo vlastnosti subjektu obsahují mírnější trestní sazby.⁶

Právní úprava předchozího trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.) definovala trestný čin v materiálním pojetí, které jako samostatný znak vyžadovalo jeho společenskou nebezpečnost. Trestným činem byl pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky byly uvedeny v tomto zákoně.⁷ Pokud byl stupeň nebezpečnosti pro společnost nepatrný, nejednalo se o trestný čin, přestože vykazoval znaky trestného činu.⁸ Společenská škodlivost v současné definici trestného činu není, neboť se vychází z formálního pojetí trestného činu, kterým je dle § 13 odst. 1 TZ protiprávní čin, který je trestním zákonem⁹ označen za trestný a zároveň vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně.¹⁰

Trestní právo představuje tzv. *ultima ratio* – nejpřísnější, nejzazší prostředek k ochraně zájmů společnosti před kriminalitou. Vyplývá to ze zásady subsidiarity trestní represe¹¹ představující tzv. *materiální korektiv*, který doplňuje formální pojetí trestného činu, podle něž *lze trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu*.¹² Tímto jiným právním předpisem je například zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.¹³

Každý trestný čin se vykazuje určitými znaky, jimiž jsou protiprávnost, typové znaky tvořící skutkovou podstatu trestného činu a obecné požadavky na subjekt (pachatele) trestného činu. Protiprávnost je obligatorním znakem každého

⁶ BRUCKNEROVÁ, Eva, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GŘIVNA, Oto NOVOTNÝ, Jirí HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné a procesní: multimediální učební text*. 2., dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7288-6., str. 12

⁷ Viz § 3 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

⁸ Viz § 3 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

⁹ Viz § 110 TZ: „*Trestním zákonem se rozumí tento zákon a podle povahy věci i zákon o soudnictví ve věcech mládeže a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.*“

¹⁰ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. Beckovy právnické učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-820-7., str. 258

¹¹ Viz § 12 odst. 2 TZ

¹² KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. Beckovy právnické učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-820-7., str. 258

¹³ Definičním znakem přestupku je, na rozdíl od trestného činu, společenská škodlivost. Přestupkový zákon tedy zůstal u materiálního pojetí přestupku.

trestného činu, neboť jednání pachatele je zakázané a nedovolené.¹⁴ Mezi typové znaky tvořící skutkovou podstatu trestného činu je řazena subjektivní stránka. Podle § 13 odst. 2 TZ obecně k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Úmyslného zavinění je vyžadováno u všech trestných činů hlavy III. trestního zákoníku, tudíž i u trestného činu pohlavního zneužití, který úzce souvisí s trestným činem navazování nedovolených kontaktů s dítětem (viz kapitola 3.2).¹⁵

1.2 Pachatel

Pojem pachatele upravuje trestní zákoník v § 22 odst. 1, podle nějž je jím myšlen *ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná*. Může jím být fyzická i právnická osoba, která bezprostředně spáchala trestný čin tím, že sama naplnila všechny znaky trestného činu. Zároveň byla v době jeho spáchání trestně odpovědná.¹⁶ Trestní odpovědnost za spáchaný trestný čin právnických osob negativně upravuje zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Konkrétně dle § 6 odst. 1 nejsou trestně odpovědné Česká republika a územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.¹⁷

V případě pachatele jakožto fyzické osoby jsou jeho obecnými požadavky trestní odpovědnosti přičetnost a věk, popř. u mladistvého též rozumová a mravní vyspělost.¹⁸ Přičetnost není v trestním zákoníku definovaná, ale lze ji odvodit z definice nepřičetnosti v § 26 TZ¹⁹. V době páchaní trestného činu musí být pro naplnění nepřičetnosti splněna podmínka duševní nemoci současně s absencí schopnosti rozpoznávací (rozumové kritérium) a určovací (volní kritérium). Pokud jsou obě tyto schopnosti v době činu dány, jedná se o přičetného pachatele.²⁰ Pro trestní odpovědnost je dále důležitá otázka věku. Fyzická osoba není dle § 25 TZ

¹⁴ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 100

¹⁵ Tamtéž, str. 708

¹⁶ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 166

¹⁷ Tamtéž, str. 170

¹⁸ U trestní odpovědnosti mladistvého platí, že v době spáchání trestného činu (provinění) musí dosáhnout takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost činu nebo ovládat své jednání – viz § 5 odst. 1 ZSVM.

¹⁹ Viz § 26 TZ: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“

²⁰ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GŘIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 184

za čin odpovědná, pokud v době spáchání trestného činu nedosáhne patnáctého roku věku. Trestní odpovědnost jí začne dle § 139 TZ²¹ až následujícím dnem po patnáctých narozeninách. Fyzické osoby, které v době spáchání trestného činu dosáhly patnáctého roku, ale nepřekročily osmnáctý rok věku, jsou označovány jako mladistvé.²² Jedná se tedy o osoby nezletilé, které ještě nedosáhly plné svéprávnosti dle občanského zákoníku²³. *Dřívější nabytí plné svéprávnosti (přiznáním svéprávnosti či uzavřením manželství²⁴) před dovršením osmnáctého roku věku, nemá v trestním právu hmotném význam.*²⁵ Trestní zákoník v několika ustanoveních zmiňuje také „*věk blízkého věku mladistvých*“, přičemž jde i o jednu z polehčujících okolností pro pachatele.²⁶ Konkrétní vysvětlení tohoto pojmu zákon neupravuje. Zákonodárce jeho určení ponechává na rozhodnutí soudu. S přihlédnutím na § 73 odst. 1 písm. b) a odst. 2 ZSVM lze odvodit, že horní hranicí bude devatenáct let.²⁷ Avšak z praxe je přinejmenším známo, že nedojde k přesazení hranice věku 21 let.²⁸

Věková hranice pro trestní odpovědnost pachatele byla před nabytím účinnosti trestního zákoníku stanovena odlišně. V průběhu schvalování návrhu zákona došlo v parlamentu ke snížení trestní odpovědnosti na hranici čtrnácti let. Než trestní zákoník nabyl účinnosti, došlo z důvodu kritiky k rychlé novelizaci, která navrátila trestní odpovědnost do původní podoby patnácti let. Snížení věkové hranice bylo kritizováno především v souvislosti s věkovou hranicí u trestného činu pohlavního zneužití (§ 187 odst. 1 TZ), neboť by tím došlo k legalizaci soulože pro osoby od čtrnácti let. Proto je dle současné právní úpravy trestného činu pohlavního zneužití trestné, pokud někdo vykoná soulož s dítětem **mladším patnácti let**.²⁹

²¹ Viz § 139 TZ: „*Kde tento zákon spojuje s uplynutím určité doby nějaký účinek, nezapočítává se do ní den, kdy nastala událost určující její začátek.*“

²² Viz § 2 odst. 1 písm. c) ZSVM

²³ Viz § 30 odst. 1 NOZ: „*Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabyvá dovršením osmnáctého roku věku.*“

²⁴ Viz § 37 NOZ

²⁵ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 196-197

²⁶ Viz § 41 písm. f) TZ

²⁷ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-4]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁸ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 197-198

²⁹ Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb. VANTUCH, Pavel. *Ekonom* [online]. 2009 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ekonom.cz/c1-38730700-novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb>

U trestných činů hlavy III. trestního zákoníku může být pachatelem kdokoli – každá fyzická i právnická osoba, neboť se jedná o obecný subjekt. Výjimka je tvořena pouze trestným činem v § 188 (soulož mezi příbuznými)³⁰, jehož pachatelem může být pouze osoba fyzická, která je v příbuzenském poměru s obětí tohoto trestného činu.³¹ Trestný čin soulože mezi příbuznými se tedy může dopustit pouze konkrétní subjekt, u něhož je obecně vyžadována zvláštní vlastnost – v tomto případě příbuzenský poměr. Pokud je okruh pachatelů takto omezen, je možno rozlišovat zvláštní trestné činy na pravé a nepravé. Trestný čin § 188 TZ má pouze základní skutkovou podstatu, jedná se proto o pravý trestný čin.³²

1.2.1 Pachatel trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem je zařazen v třetí hlavě zvláštní části TZ, a proto se tohoto přečinu může dopustit fyzická i právnická osoba. *Platí zde princip, že pachatelem (účastníkem) nemůže být ten, na jehož ochranu je ustanovení určeno, tudíž pachatelem nemůže být dítě mladší patnácti let.*³³ Nastane-li situace, kdy trestně neodpovědné dítě (nedovršilo patnáctého roku života) navrhne jinému dítěti mladšímu patnácti let setkání, jehož motiv bude čistě sexuální, může být jeho jednání klasifikováno jako *čin jinak trestný, postižitelný v řízení podle hlavy III. ZSVM.*³⁴

V rámci subjektivní stránky je vyžadováno úmyslné zavinění, kdy motiv bude čistě sexuální povahy. Pachatel navrhne setkání³⁵ dítěti mladšímu patnácti let za účelem spáchání trestného činu pohlavního zneužití (§ 187 odst. 1), výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (§ 192), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193) nebo svádění k pohlavnímu styku (§ 202 odst. 3). Tento výčet trestných činů je pouze demonstrativní (viz kapitola 3.2), neboť může dojít ke spáchání jakéhokoli jiného trestného činu, kdy motiv bude sexuální – například

³⁰ Viz § 188 TZ: „Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.“

³¹ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné.* 9., str. 708

³² Tamtéž, str. 199

³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* 3. vydání., str. 2416-2419

³⁴ Tamtéž, str. 2416-2419

³⁵ Návrhem setkání je zde myšlena aktivní komunikační činnost, která může probíhat formou osobního kontaktu či prostřednictvím komunikačních technologií (např. přes Facebook či Instagram).

trestného činu znásilnění (§ 185 TZ) nebo účasti na pornografickém představení (§ 193a TZ).³⁶ Objektem § 193b je ochrana dětí mladších patnácti let před navazováním předčasných sexuálních kontaktů s nimi. Tím je chráněn jejich mravní a tělesný vývoj.³⁷

Příprava nebude trestná. Pokud je ovšem pachatelem učiněn *návrh k setkání s úmyslem spáchat zvlášť závažný zločin (například znásilnění podle § 185 odst. 1, 2, 3 písm. a) TZ)*, u kterého bude příprava trestná, tak bude odpovědný za přípravu tohoto zvlášť závažného zločinu. Za naplnění skutkové podstaty § 193b TZ bude pachatel odpovědný pouze subsidiárně.³⁸

Jelikož je trestný čin § 193b TZ předčasně dokonáným deliktem, bude pachatel potrestán za již samotný návrh na setkání s dítětem mladším patnácti let, aniž by se dopustil některého ze sexuálně motivovaných trestných činů demonstrativně uvedených v daném ustanovení. Následně je při dokazování objasňováno, který z těchto trestných činů pachatel v době návrhu zamýšlel spáchat. Česká právní úprava není zaměřena pouze na kybergrooming (viz kapitola 1.2.1.2), a proto může být návrh učiněn mimo komunikační technologie například ústně či v listinné podobě.³⁹

Je velmi obtížné dokázat pachatelovu subjektivní stránku, neboť je třeba úmyslu, který zde musí být v době, kdy je setkání pachatelem navrhováno. Je potřeba, aby mu byl znám věk dítěte a zároveň by chtěl páchat některý ze sexuálně motivovaných trestných činů ze skutkové podstaty § 193b TZ.⁴⁰ Pokud by pachatel věděl, že je dívka mladší patnácti let a on ji i přesto psal několik dní *zprávy dotazující se na její sexuální zkušenosti a opakovaně by ji přesvědčoval k provozování sexuálních praktik v parku, bylo by jeho chování kvalifikováno jako přečin navazování nedovolených kontaktů s dítětem*.⁴¹

³⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání., str. 2416-2419

³⁷ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 722-723

³⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání., str. 2416-2419

³⁹ Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 25.11.2020 sp. zn. 8 Tdo 1041/2020 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-21]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání., str. 2416-2419

⁴¹ Plánujete rande s dítětem? VÁVRA, Libor. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/planujete-rande-s-ditetem>

Podobně došlo k naplnění skutkové podstaty § 193b TZ, kdy pachatel komunikoval s nezletilou dívkou přes aplikaci Messenger. Ačkoliv věděl, že je dívka pouhých dvanáct let, neboť mu to na počátku komunikace sama sdělila, tak po ní *žádal po ní líbání, „mazelní“, aby jej pohlavně ukájela tzv. honěním penisu a seděla mu na klíně, že ji naučí dráždit se prsty v jejím pohlavním orgánu, tzv. prstit, a hladit se.* Nakonec navrhl osobní setkání v konkrétní den a čas u výstupu ze stanice metra v Praze. U soudu se dotýčný tvrdil, že nedošlo k naplnění subjektivní stránky, neboť se domníval, že je dívka starší, než uvedla. Argumentoval tím, že přístup na Facebook je povolen osobám starším 13 let, z čehož usuzoval, že je ve věku 17 až 18 let, jelikož dle jeho slov dívky na sociálních sítích neuvádějí pravdivé informace o svém věku. Na toto tvrzení ale státní zástupkyně namítla, že je obecně známou skutečností, že si děti na sociálních sítích zakládají profily s uvedením falešného věku, takže s nezletilostí dané dívky mohl pachatel počítat. V okamžiku osobního setkání pachatel dívky již *nenavrhl další kontakt a po chvíli se rozešli, což potvrdil i soud prvního stupně, podle něhož se při schůzce nesnažil poškozené dotkat nebo ji líbat.* Na základě všech těchto skutečností byl dotýčný *uznán vinným přečinem navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle § 193b TZ a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon mu byl dle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 TZ podmíněně odložen na zkušební dobu 12 měsíců.*⁴²

K trestnému činu § 193b TZ může dojít také u osob stejného pohlaví. Takovýto případ byl řešen u Okresního soudu v Bruntále dne 6. února 2020. Obviněný T. G. znal nezletilého ze sousedství a v dubnu 2019 s ním začal komunikovat skrz aplikaci Facebook. Nejprve se komunikace zaměřovala na shánění brigády pro nezletilého, ale následně začal T. G. *navrhovat provádění orálního sexu s vědomím toho, že je nezletilému pouhých čtrnáct let.*⁴³ Po určité době, se nezletilý muž svěřil o své orientaci. Domníval se, že je gay. Reakce T. G. byla velmi nepřiměřená, neboť mu sdělil, *že má stejný problém a nabídl mu orální uspokojení.*⁴⁴ T. G. se tímto jednáním dopustil přečinu navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle § 193b TZ s úmyslem spáchat trestný čin pohlavního zneužití

⁴² Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 25.11.2020 sp. zn. 8 Tdo 1041/2020 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-21]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴³ Rozsudek jménem republiky (sp. zn. 4 T 119/2019). *Justice.cz* [online]. ©2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/22409/2371402/29Si+30+2020+-+přiloha+č.+1.pdf/163de9ac-b4b4-42f4-bc53-2373b2317895>

⁴⁴ Tamtéž

(§ 187 odst. 1 TZ) a dále přečinu ohrožování výchovy dítěte dle § 201 odst. 1 písm. a) TZ. Odsouzen byl Okresním soudem v Bruntále *podle § 193b TZ za použití § 43 odst. 1 TZ k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců. Podle § 56 odst. 2 písm. a) TZ byl obžalovaný pro výkon uloženého trestu zařazen do věznice s ostrahou.*⁴⁵

Příčiny spáchání některého sexuálně motivovaného trestného činu bývají různé. V prvním případě může být důvodem dlouhá sexuální abstinence v důsledku partnerských konfliktů, nemoci či časté služební cesty. Naopak pachatel může vést normální sexuální život, ale zároveň touží po změně a dítě ho začne sexuálně přitahovat.⁴⁶ V minulosti se již několikrát dostaly na veřejnost informace o sexuálním zneužívání dětí kněžími. Pravděpodobně největší kauza na toto téma se v Evropě udála v roce 1995, kdy byl vídeňský arcibiskup a kardinál Hans H. Gröer obviněn několika jeho bývalými chovanci ze sexuálního zneužívání. Gröer ovšem nikdy jeho vinu nepřiznal, a také nebyl nikdy odsouzen.⁴⁷ Dalším pachatelem z oblasti církve byl Andrzej S., který byl zbaven kněžských povinností v roce 2016. Sexuálně zneužíval od roku 1982 chlapce starého pouhých třináct let. *Po několika letech mu soud v Gdaňsku přiznal nárok na omluvu a odškodnění ve výši 400 tisíc zlotých.*⁴⁸ U pachatelů pohlavního zneužívání je především nutné posoudit možnost sexuální deviace, která subjekt přímo vede k erotickému zájmu o děti – pedofilie (viz kapitola 1.2.1.3).⁴⁹

1.2.1.1 Grooming

Pojem *grooming* lze definovat jako chování jedince (groomer), který si vytváří silné pouto s obětí, jehož cílem je sexuální či jiné zneužití. Některé groomery lze označit za narcisty, asociální osoby či sexuální agresory, zaměřující se na osoby, které lehce podlehnou zmanipulování. Tyto osoby nemusí být pouze

⁴⁵ Rozsudek jménem republiky (sp. zn. 4 T 119/2019). *Justice.cz* [online]. ©2024 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/22409/2371402/29Si+30+2020+-+přiloha+č.+1.pdf/163de9ac-b4b4-42f4-bc53-2373b2317895>

⁴⁶ DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5., str. 77-78

⁴⁷ Desítky tisíc zneužitých dětí. Sexuální skandály kněží se nevyhnuly ani samotnému Vatikánu. ČT 24 [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/desitky-tisic-zneuzitych-deti-sexualni-skandaly-knezi-se-nevyhnuly-ani-samotnemu-vatikanu-80355>

⁴⁸ Polák, kterého v dětství zneužíval kněz, vysoudil přes dva miliony i omluvu. *IDNES.cz* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/polsko-katolicka-cirkev-zneuživani-odškodne.A191009_064836_zahranicni_vlc

⁴⁹ WEISS, Petr. Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti., str. 139

mladiství a děti, ale i dospělí, kteří se jednoduše stanou obětí sexuálního zneužívání.⁵⁰ Pachatel se snaží v dotyčné osobě vzbudit rozhodnutí zúčastnit se osobní schůzky, za účelem spáchat sexuálně motivovaný trestný čin.⁵¹

Chování predátora je individuální případ od případu, ale většinou probíhá v následujících stádiích. Nejprve se zaměří na osobu (převážně dítě), která bude jednoduše zmanipulovatelná a stane se tak snáze jeho obětí. Pokusí se navázat přátelskou konverzací, skrze kterou postupně vytváří pocit důvěry. V této fázi obvykle přesvědčuje dítě o tom, že se o něj zajímá a rozumí mu ze všech jeho blízkých osob pouze on. Tímto jeho jednáním je dítě postupně emočně a psychicky izolováno od přátel a rodiny, čímž se stává více závislé na pachateli. Zároveň je pravděpodobná snaha o navázání důvěrného vztahu s rodinou dítěte, aby tím zmenšil pravděpodobnost nahlášení zneužívání. Pachatelovým následným krokem budou nevinné doteky (například objetí či lechtání), až nakonec přejde k sexuálním návrhům, které mohou být spojeny i s pořizováním sexuálních fotografií své oběti. Těmito všemi skutečnostmi získá predátor nad dítětem kontrolu, a aby si ji dokázal udržet, začne dítě zastrašovat či dokonce vydírat. Oběť si ani nemusí uvědomovat, že je zneužívána, neboť to může vnímat jako milostný vztah. Zneužívání bude trvat tak dlouho, dokud nebude predátor odhalen nebo dokud si nenajde novou oběť. *Je totiž běžné, že své oběti vyhledává v určitém věkovém rozmezí, a pokud současná oběť „zestárne“, začne se zaměřovat na jinou osobu.*⁵²

Bez ohledu na věk může zneužívání zanechat na oběti negativní následky, které mohou mít dlouhotrvající účinky. Vše se odvíjí od závažnosti a doby trvání zneužívání, které ovlivní emocionální a psychologické oblasti dítěte. Mezi dlouhotrvající příznaky patří například deprese, snížené sebevědomí, nedůvěra či sexuální problémy. Dítě může mít narušen vztah k sobě samému a narušeny mohou být i jeho mezilidské vztahy.⁵³ Více se na tuto problematiku zaměřuje kapitola 1.3.2.1 - Příznaky a projevy sexuálně zneužitých dětí.

⁵⁰ What Is Sexual Grooming? Reich & Binstock [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.reichandbinstock.com/blog/what-is-sexual-grooming/>

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 722-723

⁵² What Is Sexual Grooming? Reich & Binstock [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.reichandbinstock.com/blog/what-is-sexual-grooming/>

⁵³ HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9., str. 56

1.2.1.2 Kybergrooming

Počáteční komunikace v rámci kybergroomingu probíhá (oproti groomingu) pouze prostřednictvím moderních komunikačních technologií (například Facebook, Instagram nebo Tinder). Průběh je ovšem velmi podobný samotnému groomingu. Jedná se o manipulaci dítěte s cílem získat jeho důvěru, například nabídkou různých darů či peněz, následně ho vylákat na osobní schůzku, až nakonec dojde k sexuálnímu zneužití.⁵⁴ Kybergroomer bývá velmi trpělivý, neboť pro dosažení dostatečné důvěry je ochotný si psát s obětí i několik měsíců. Často skrývá svou pravou identitu a vydává za jinou osobu, aby v dítěti nevzbudil již na samém počátku pochybnosti. Velmi časté totiž bývá, že se jedná o pachatele příbuzného či známého zneužívané oběti.⁵⁵

Je běžné, že kybergroomer začne do konverzace vkládat témata sexuální povahy a bude požadovat po dítěti intimní fotografie či tzv. *kybersex*. Přestože kybersex nemá přesnou definici, považuje se za něj online komunikace v podobě zasílání zpráv sexuálního charakteru či online komunikace přes webkameru za účelem sexuálního vzrušení. Pokud bude vizuálně vyobrazeno sexuálně explicitní chování dětí na videu či fotografiích, bude se jednat o dětskou pornografii. Kybersex se stává škodlivým od chvíle, kdy *začne být jednomu z partnerů v komunikaci nepříjemný, například svou hanlivostí či vulgaritou*.⁵⁶ S kybersexem a dětskou online pornografií je úzce spojen pojem sexting neboli online zasílání zpráv, videí či fotografií se sexuálním obsahem. Často pak dochází ke zveřejnění těchto zpráv na internetu, čímž dochází k šíření dětské pornografie.⁵⁷ Kybergrooming upravuje především směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2011/92/EU (viz kapitola 3.1).

1.2.1.3 Pedofilie a další sexuální úchytky

Termín pedofilie je složen ze dvou slov řeckého původu - „*pais*“ = *dítě, chlapec* a „*filia*“ = *láska, přátelství*. Tento termín poprvé použil rakousko-německý

⁵⁴ HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9., str. 52

⁵⁵ Kybergrooming. *Internetem bezpečně* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybergrooming/>

⁵⁶ HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9., str. 55

⁵⁷ Tamtéž, str. 62

*psychiatr Richard Freiherr von Krafft-Ebing. Označil jím sexuální náklonnost vůči prepubescentům.*⁵⁸

Pedofilové jsou sexuální devianti zaměřeni na subjekt předpubertálního věku, který ještě nedovršil fyzické zralosti (například v podobě absence pubického ochlupení či prsů u dívek). Líbí se jim dětská nevinnost, důvěřivost a obecně mají rádi dětské chování. Tito sexuální devianti bývají v dětském kolektivu velmi dobře přijímáni, neboť si s dětmi velmi dobře rozumí. Dokáží se totiž vcítit do psychiky dítěte, získat si je a odpovídajícím způsobem s ním komunikovat. Mohou se dobře uplatnit v zaměstnáních, které jsou spjaté s dětmi (například učitelé, vedoucí na táborech, autoři knih pro děti apod.), musí ovšem při svém zaměstnání ovládnout své sexuální pohnutky.⁵⁹

Intimní kontakty pedofilní osoby mohou mít podobu jakési sexuální výchovy. Může nastat situace, že bude nezkušenému dítěti vysvětlovat různé sexuální pojmy, například masturbaci, u které bude osahávat intimní partii dítěte nebo se začne on sám před dítětem uspokojovat. Spojení pohlavních orgánů nebývá tak časté. Pedofilům nemusí být jejich zaměření ve všech případech překážkou v každodenním životě. Jsou schopni navázat i běžné partnerské vztahy či být v manželství. Pedofilie se vyskytuje nejčastěji v podobě heterosexuální, nicméně může být i homosexuální či bisexuální.⁶⁰

Efebofilie i neanidofilie (neboli hebefilie) je pohlavní úchylka u mužů, kteří se zaměřují na nezralé erotické objekty. Předmětem zájmu takovýchto mužů je tělesná nezralost, nezkušenost a sexuální pasivita. Rozdílem mezi těmito pohlavními úchylkami je pohlaví objektu.⁶¹ Pohlavní úchylka efebofilie se vyskytuje u homosexuálních mužů, kteří mají náklonnost či pohlavní vztah k dospívajícím chlapcům. Opakem je androfilie, tedy orientace na dospělé muže – u žen se jedná o ženskou heterosexuálnost a u mužů o mužskou homosexualitu. Na druhou stranu se neanidofilií rozumí erotický zájem mužů o nezralé dívky.⁶²

⁵⁸ ŽÁK, Karel, 2009. *Pedofilie* [online]. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/mj5yu/Pedofilie-bakalarska_prace_autor_Karel_Zak.pdf

⁵⁹ WEISS, Petr. Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti, str. 11-12

⁶⁰ Tamtéž., 139-140

⁶¹ Tamtéž, str. 142

⁶² Tamtéž, str. 117

Situace, kdy se jedinec snaží chovat k dítěti přátelsky, avšak jeho jednání má sexuální podtext, nese název **harassment**. Ten spočívá například v *poplácávání dítěte po zadku nebo neustálého tisknutí dítěte k sobě*.⁶³ **Frotérství** se dopouští typicky muž, který dosáhne vzrušení třením se o anonymní ženské objekty v tlačenících, kdežto u **tušérství** se vzrušení dosahuje dotyky intimních míst anonymních ženských objektů.⁶⁴ Bezkontaktní forma sexuálního obtěžování se nazývá **exhibicionismus**, kdy dospělá osoba dosáhne vzrušení ukazováním genitálií svému okolí.⁶⁵ V českém trestním zákoníku není zahrnuto zvláštní ustanovení vztahující se k trestnímu činu exhibicionismu. Oproti tomu je takovéto protiprávní jednání upraveno v německém právním řádu v § 183 StGB, a podobně je tomu tak v polském právu v Art. 200 § 4 KK (viz kapitola 4).

1.3 Oběť

Pojem „oběť“ je v právním řádu definovaná od roku 2013. Trestní zákoník tento pojem neobsahuje, neboť je zahrnut v zákoně č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (ZOTČ). Obětí trestného činu může být jediné osoba fyzická, *kteře bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil nebo měl obohatit*.⁶⁶ Pokud nastala trestným činem u oběti smrt a ta způsobila újmu pozůstalým osobám, budou taktéž považováni za oběť trestného činu. Pozůstalými jsou *příbuzní v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu*.⁶⁷ Je třeba považovat za oběť každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, pokud nevyjde najevo opak nebo nepůjde o zcela zjevné zneužití postavení oběti.⁶⁸ V rámci postavení oběti nemá

⁶³ DUNOVSKÝ, Jiří. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5., str. 74-76

⁶⁴ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3., str. 256

⁶⁵ DUNOVSKÝ, Jiří. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5., str. 74-76

⁶⁶ Viz § 2 odst. 2 ZOTČ

⁶⁷ Viz § 2 odst. 3 ZOTČ

⁶⁸ Viz § 3 odst. 1, věta první ZOTČ: „Každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, je třeba považovat za oběť, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti podle tohoto zákona.“

vliv jednak skutečnost, zda byl pachatel činu trestně odpovědný či nikoli, a jednak, zda byl pachatel zajištěn či odsouzen.⁶⁹

V ustanoveních § 4 - 37 ZOTČ jsou jednotlivá práva obětí trestných činů, mezi které například patří právo na poskytnutí odborné pomoci (§ 4 - 6) či právo na ochranu před druhotnou újmou (§ 17 - 22).⁷⁰ S obětí by mělo být zacházeno citlivě, s respektem k jejím individuálním potřebám. Dále orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby předešly prohlubování újmy jí způsobené trestným činem či k druhotné újmě. Opomenut nesmí být věk, zdravotní stav včetně stavu psychického, rozumová vyspělost a kulturní identita oběti.⁷¹ Taktéž se přihlíží k tomu, jaký typ trestného činu byl spáchán a jaká je závažnost způsobené újmy.⁷²

Zákon o obětech trestných činů připisuje v § 2 odst. 4 zvláštní práva zvláště zranitelným obětem, mezi které mimo jiné patří například oběť trestného činu znásilnění (§ 185 TZ), dále trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, který zahrnoval nátlak, násilí či pohrůžku násilím a v neposlední řadě se rozumí zvláště zranitelnou obětí samotné dítě.⁷³

V 50. letech 20. století se začal formovat vědní obor, zabývající se obětí trestného činu, vztahu mezi obětí a pachatelem, rolí oběti ve vývoji trestného činu a následky trestného činu z hlediska oběti. Tento obor s názvem **viktimologie** (z latinského *victima* – oběť) je samostatným vědním odvětvím kriminologie. *Za zakladatele jsou považováni Hans von Hentig (Němec) a Ben Mendelsohn (Izraelec).*⁷⁴

Viktinností se rozumí souhrn předpokladů zvyšujících pravděpodobnost, že se osoba stane obětí trestného činu. Kdokoliv se může stát obětí trestného činu, nicméně se to nevztahuje na všechny trestné činy. Například pohlavní zneužití se

⁶⁹ Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-rizeni.aspx>

⁷⁰ Viz § 4 - 37 ZOTČ

⁷¹ Viz § 3 odst. 2 ZOTČ

⁷² Informace pro oběti trestných činů. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/informace-pro-obeti-trestnych-cinu.aspx>

⁷³ Ochrana obětí trestných činů. *Soustava státního zastupitelství* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/ochrana-poskozenych-a-ohrozenych-osob/ochrana-obeti-trestnych-cinu/>

⁷⁴ O významu poznávání obětí trestné činnosti. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-vyznamu-poznavani-obeti-trestne-cinnosti.aspx>

vztahuje pouze na určitý okruh osob – děti do patnáctého roku věku.⁷⁵ Mezi osoby s vysokou pravděpodobností viktimnosti patří například *děti a mladiství, osamělé osoby, strádající nedostatkem lásky či pozornosti nebo nepoučení uživatelé, trávící neefektivně čas v online prostředí*.⁷⁶

Proces, kdy se potenciální oběť stává obětí faktickou, se nazývá **viktimizace**. Tento proces je ovlivněn několika faktory, například sousedství, společné zájmy nebo vztahy objektivní povahy – učitel a student. Pro sexuální trestné činy bývá obvyklé, že pachatelé nebudou pocházet z cizího prostředí.⁷⁷ Viktimizace se dělí na primární a sekundární. Tyto procesy viktimizace způsobují jednak újmu primární, která má přímou souvislost s trestným jednáním pachatele, a jednak újmu sekundární, jenž vzniká až jako reakce na ukončený trestný čin. *Sekundární újma může převýšit újmu primární, například pokud oběť znásilnění spáchá sebevraždu poté, co se od ní její rodina odvrátila*.⁷⁸ Primární viktimizací je myšlen proces, v němž se z člověka stává oběť trestného činu. Sekundární neboli druhotná viktimizace souvisí s činností státních orgánů v rámci vyšetřovacích a jiných procesních postupů (například protahování případu, opakované a dlouhotrvající výslechy či konfrontace s obviněným).⁷⁹ Po prožitém traumatu bývá oběť neschopná podat kvalitní popis události, a proto pak může být zpochybňována její věrohodnost a pravdivost obvinění. Z tohoto důvodu může dojít k nesprávnému obvinění oběti, že si napadení zcela vymyslela.⁸⁰ Podrobnosti o činu a zveřejnění identity oběti je zásadním problémem druhotné viktimizace. Prevence této viktimizace spočívá v komunikaci s obětí trestného činu a poskytnutí podpory při vyrovnání se s traumatickou událostí způsobenou sexuálním obtěžováním.⁸¹

⁷⁵ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*., str. 36

⁷⁶ Kybergrooming. *Prevence kriminality v České republice* [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/kybergrooming/>

⁷⁷ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*., str. 36

⁷⁸ GRÍVNÁ, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3., str. 120

⁷⁹ Viktimizace. *Šance dětem* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/slovník/viktimizace>

⁸⁰ ČIHÁK, Fantišek. Psychické reakce dětských obětí sexuálního zneužívání a znásilnění. *Pediatric pro praxi* [online]. 2011, 12(5), 3 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pediatrpropraxi.cz/pdfs/ped/2011/05/08.pdf>

⁸¹ Sekundární viktimizace. *Šance dětem* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/slovník/sekundarni-viktimizace>

1.3.1 Dítě

V klasickém období antiky mohl otec se svým dítětem nakládat, jak se mu zlíbilo, přičemž jeho jednání mohlo být až násilného charakteru (tzv. *patria potestas*⁸²). Dítě bylo v tuto dobu zcela bezprávným tvorem. Změna k lepšímu přišla až s rozšířením nového náboženství – křesťanství, které bylo právně uznáno Ediktem milánským roku 313 za rovnocenné ostatním náboženstvím římské říše.⁸³ Na základě nově přijatého náboženství, které hlásalo rovnost dětí a lidí před Bohem, byl v roce 374 vydán zákon, jenž pokládá zabití dítěte za vraždu.⁸⁴ Dospělosti se ve starověkém Římě nabývalo tehdy, kdy chlapci a dívky dosáhli pohlavní zralosti (byli schopni plodit a rodit děti), která se ověřovala ohledáním. Hranice dospělosti u chlapců byla stanovena dosažením 14 let a u dívek 12 let. Zletilými se ovšem stali až 25. rokem jejich života.⁸⁵

Recepce římského práva se projevila v mnoha kodifikacích práva na českém území. Jednou z nich byl i Všeobecný občanský zákoník, v originálním názvu Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB), který vstoupil v platnost pro země rakouského císařství od 1. ledna 1812. Do českého jazyka byl přeložen pod názvem „Kniha všeobecných zákonů městských“.⁸⁶ V roce 1918 byl přejat recepční normou č. 11/1918 Sb. do československého právního řádu a na českém území byl v platnosti až do roku 1950, kdy byl nahrazen tzv. „středním“ občanským zákoníkem.⁸⁷ Úprava věku dítěte a zletilosti se nacházela v prvním dílu (O osobním právu), konkrétně v § 21, ze kterého bylo patrné, že se pod zvláštní ochranou zákonů nacházely osoby, které nedovršily patřičného věku. Byly jimi *děti, které ještě nedokonalý roku sedmého; nedospělci, kteří ještě nedokonalí roku čtrnáctého; nezletilci, kteří ještě nedokonalí roku dvacátého čtvrtého svého života*.⁸⁸ Stejně jako

⁸² Jedná se o otcovskou moc, kterou měl otec (pater familias) nad dětmi a také obdobně nad manželkou (matrimonium cum in manum conventione). Své děti mohl i prodat (ius vendendi).

⁸³ Universum: [encyklopedie pro 21. století]. V Praze: Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1755-4., str. 204 a 464

⁸⁴ SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo v datech*. Beckova skripta. Praha: C.H. Beck, 1997. ISBN 80-7179-123-7., str. 76

⁸⁵ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-334-6., str. 54

⁸⁶ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8., str. 443

⁸⁷ ADAMOVIČ, Karolína a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Dokumenty (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4., str. 219-220

⁸⁸ § 21 ABGB

tomu bylo v římském právu, byla i zde upravena dospělost a zletilost odlišnou věkovou hranicí. Nyní účinný nový občanský zákoník upravuje v § 30 pouze pojem zletilost, kterou lze nabýt dosažením 18 let.⁸⁹

První mezinárodní dokument upravující právní postavení dítěte ve společnosti byl přijat Společností národů v roce 1924 pod názvem Ženevská Deklarace práv dítěte. Tento dokument zakazoval diskriminaci dětí, jejich vykořisťování a otroctví. Na předchozí právní dokument navázala Charta práv dítěte, která byla přijata v roce 1959 a měla za cíl dosáhnout dodržování práv dětí ve všech ohledech. Charta měla vliv i na právní systém tehdejší Československé socialistické republiky, neboť byl na jejím základě přijat zákon o rodině (zákon č. 94/1963 Sb.), který zdůrazňoval význam rodiny pro výchovu a péči o dítě.⁹⁰

Jedním z posledních významných dokumentů vydaných na mezinárodní úrovni, který vycházel z předchozí Charty práv dítěte, byla Úmluva o právech dítěte, jež přijalo Valné shromáždění OSN dne 20. listopadu 1989 a od 6. února 1991 je v platnosti i v České republice. V preambuli je mimo jiné zdůrazňován nezastupitelný význam rodiny, jakožto *přirozeného prostředí pro růst a blaho dítěte, které by mělo vyrůstat v atmosféře štěstí, lásky a porozumění pro dosažení plného a harmonického rozvoje jeho osobnosti*.⁹¹

Právní úprava zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která je v souladu s Úmluvou o právech dítěte, označuje dítě jako osobu nezletilou.⁹² Dle Úmluvy je *dítětem každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve*.⁹³ Předchozí právní úprava občanského zákoníku z roku 1964 umožňovala nabytí zletilosti před dosažením osmnáctého roku věku prostřednictvím uzavření manželství, nejdříve od šestnácti let věku.⁹⁴ Občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014 od pojmu „zletilost“ odlišuje pojem „svěprávnost“, kterou lze nabýt taktéž nejdříve od šestnáctého roku

⁸⁹ § 30 NOZ

⁹⁰ DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5., str. 36-38

⁹¹ Sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte

⁹² Viz § 2 odst. 1, věta první zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

⁹³ Viz čl. 1 Úmluvy o právech dítěte

⁹⁴ Viz § 8 odst. 2, věta druhá zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (*Před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá jen uzavřením manželství*.)

věku (uzavřením manželství či přiznáním svéprávnost⁹⁵), avšak zletilost je pevně stanovena na osmnáctý rok života.⁹⁶ Vzhledem k této nyní účinné právní úpravě byl formulován pojem dítě v ustanovení § 126 TZ jakožto *osoba mladší osmnácti let*.⁹⁷ V den osmnáctých narozenin je osoba stále považovaná za dítě.⁹⁸ Trestní zákon ovšem v některých případech stanovuje věkovou hranici odlišně.

Nejčastěji se v trestním zákoně vyskytuje pojmem *dítě*, tedy osoba mladší osmnácti let (viz § 126 TZ), a taktéž pojem *dítě mladší patnácti let*. V některých skutkových podstatách trestných činů jsou zahrnuty obě podoby (například § 144, 164, 166 či 202 TZ), přičemž trestný čin spáchaný na osobě mladší patnácti let bude kvalifikovanější skutkovou podstatou vůči skutkové podstatě se samotným pojmem dítě. Obecně platí, že pokud se pojem dítě nevyskytuje v základní a privilegované skutkové podstatě, jedná se o skutkovou podstatu kvalifikovanou a bude tedy pachateli trestného činu hrozit vyšší rozmezí doby trestu odnětí svobody. Za zvláštní ustanovení, v němž se vykytuje pojem dítě ve dvou různých pojetích již v prvním odstavci (tudíž v základní skutkové podstatě), lze považovat trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (§ 192)⁹⁹. Jednak je zde samotný pojem dítě (dle obecného ustanovení § 126 TZ), a následně zde zákonodárce použil spojení „osoba, jež se jeví být dítětem“ (*tedy osoba mladší osmnácti let*), *ačkoliv půjde ve skutečnosti o osobu starší osmnácti let, která má pouze objektivně vzhled dítěte* a pachatel si bude této skutečnosti vědom.¹⁰⁰

V trestním zákoníku existují ovšem dvě odlišná ustanovení, která upravují stáří dítěte odlišně – jedná se o § 142 (vražda novorozeného dítěte matkou) a 195 odst. 2 písm. a) (opuštění dítěte nebo svěřené osoby).

V případě vraždy novorozeného dítěte matkou nelze přesně určit stáří dítěte. Důležité pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu jsou následující

⁹⁵ Viz § 30 odst. 1 NOZ

⁹⁶ Komentář k NOZ: § 30 - Zletilost. DOUŠOVÁ, Jana. *Právní prostor* [online]. 2014 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/k-komentar-k-noz-30-zletilost>

⁹⁷ Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

⁹⁸ Viz § 126 TZ

⁹⁹ Bude se jednat o zobrazení dítěte v polohách skutečného či předstíraného pohlavního styku, které sleduje dráždění sexuálního pudu pozorovatele trpícího sexuální deviací.

¹⁰⁰ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DŮRDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-10]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

skutečnosti. Pachatelem může být jedině matka dítěte, která jednala protiprávně v důsledku rozrušení způsobeného porodem, a dále takovýto čin spáchala v době při porodu nebo bezprostředně po něm. Tento časový interval taktéž nelze přesně vymezit, neboť ve většině případů se jedná o minuty či hodiny, ovšem v praxi se objevily případy, kdy poporodní rozrušení trvalo i několik dní po porodu.¹⁰¹ Podstatné je, že dítě je v okamžiku spáchání činu schopné mimoděložního života. Jedná se o *okamžik, kdy plod začal alespoň částečně opouštět tělo matky (hlavička, končetina)*.¹⁰²

Konkrétní určení stáří dítěte naopak zákonodárce vymezil ve druhém zmíněném ustanovení týkající se opuštění dítěte nebo svěřené osoby. Odstavec druhý obsahuje taxativní výčet okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby pro pachatele, jehož jednání bude zaměřeno na dítě mladší tří let.¹⁰³ Dítě takto útlého věku je zcela bezbranné, nachází se v nepříznivé životní situaci, které není vlastními silami schopné čelit, a zároveň podléhá soustavné péči a pomoci druhé osoby.¹⁰⁴

1.3.2 Oběť trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem

U trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem je věk dítěte¹⁰⁵ upraven na hranici patnácti let z důvodu věkové úpravy v ustanovení § 187 odst. 1 TZ. Oběťmi jsou obvykle děti ve věku 11 až 17 let a převážná většina z nich jsou ženského pohlaví. Častými vlastnostmi oběti jsou například osamělost, nedostatek lásky a pozornosti a v případě, že jsou obětí kybergroomingu, mnoho času stráveného v online komunikačním prostředí.¹⁰⁶ Oběti sexuálního zneužívání

¹⁰¹ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-2]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰² Vražda novorozeneho dítěte matkou. CIPRÝN, Štěpán. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-novorozeneho-ditete-matkou>

¹⁰³ DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-2]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁴ Rozhodnutí (Rt) Nejvyšší soud (NS) SR ze dne 14.06.1977 sp. zn. 5 Tz 69/77 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁵ Viz § 126 TZ

¹⁰⁶ Trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem. *Otázka na právníka* [online]. 2018 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.otazkanapravnika.eu/pravni-blog/trestny-cin-navazovani-nedovolenych-kontaktu-s-ditetem>

v rámci rodiny, jsou nejčastěji v předškolním věku, konkrétně kolem pátého roku věku. Jedná se o období, kdy je dítě stále plně odkázáno na péči rodičů a dalších blízkých osob. Děti zneužívané osobami, které s nimi nejsou v příbuzenském poměru, například v rámci kybergroomingu, jsou často v mladším a středním školním věku.¹⁰⁷

V průběhu let 2017 až 2019 proběhl výzkum, který se zaměřoval na trestný čin § 193b TZ. Výzkum vycházel ze statistik Krajského ředitelství policie Hlavního města Prahy a Krajským ředitelstvím Jihomoravského kraje a vyplývalo z něj, že věkový průměr z celkem 54 pachatelů (mužů) byl 36,77 let, minimální věk činil 18 let a maximální byl 66 let.¹⁰⁸

Ustanovení § 367 a § 368 TZ se týkají trestných činů nepřekažení a neoznámení trestného činu. Povinnosti nahlášení či zabránění spáchání trestného činu se vztahují pouze na taxativně vymezené trestné činy ze zvláštní části TZ. Tato povinnost nemusí být dodržena, pokud by tak bylo činěno se značnou nesnází nebo *kdyby tím dotýčný uvedl sebe či osobu blízkou v ohrožení života, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání*.¹⁰⁹ V rámci sexuálně motivovaných trestných činů se nepřekažení trestného činu vztahuje na znásilnění (§ 185 TZ), pohlavního zneužití (§ 187 TZ) a zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), kdežto neoznámení trestného činu se z těchto uvedených vztahuje pouze na zneužití dítěte k výrobě pornografie. Za oba tyto trestné činy hrozí odnětí svobody až na tři léta.¹¹⁰

1.3.2.1 Příznaky a projevy sexuálně zneužitých dětí

Újma u oběti je velmi individuální, neboť záleží na okolnostech spáchaného trestného činu, vztahu oběti k pachateli či věku oběti. V reakci na prožité trauma oběti nejčastěji pociťují psychickou a emocionální újmu, kterou mohou doprovázet

¹⁰⁷ Mýty a fakta o sexuálním zneužívání dětí. *Šance dětem* [online]. 2012, 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/myty-fakta-o-sexualnim-zneuzivani-deti#vek-zneuzivanych-deti-a-prostredi-ve-kterem-ke-zneuzivani-dochazi>

¹⁰⁸ Jaký je vlastně věk pachatelů sexuálně motivované trestné činnosti páchané na dětech (dle §193b)? *E-bezpečí* [online]. 2020 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1819>

¹⁰⁹ Viz § 367 odst. 2 a § 368 odst. 2 TZ

¹¹⁰ Oznámení trestného činu. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>

šok, pocit ponížení, stud nebo také pocity bezmoci.¹¹¹ Občas se vyskytuje u oběti také sebepoškození a jiné suicidální neboli sebevražedné jednání. Běžně se uvádí, že až polovina nahlášených obvinění ze strany dětí je nepravdivá, avšak důkladné studie uvádějí, že se toto množství pohybuje pouze mezi 5 – 10 %, neboť ostatní případy jsou pouze falešně odvolaná obvinění.¹¹² Jednou z nejhorších situací, která se oběti může stát je, že bude mít pocit opuštěnosti, samoty nebo pocitu ztráty lásky ze strany nejbližších.¹¹³

S trestným činem § 193b TZ může například souviset dětská pornografie, přičemž se následky u oběti mohou projevat ve fyzické, sociální ale i psychické oblasti. Děti vyobrazeny v nelegálních záznamech prochází první viktimizací při spáchání tohoto trestného činu. Když jsou záznamy v podobě obrázků či videí umístěny na internetu, jejich životnost je nekonečná, a proto mohou být neustále rozšiřovány. V tento moment nastává pro dítě další viktimizace, neboť se stává obětí při každém prohlížení těchto záznamů na internetu. Na oběti je vyvíjen ze strany pachatele velký tlak, aby ho neprozradily a spolupracovaly s ním.¹¹⁴

Obvyklým pocitem oběti může být stud či hanba za to, že podlehla manipulaci predátora, což může způsobit přesvědčení o tom, že si zneužití dává za vinu. Negativní účinky lze dělit do několika oblastí – například vztahy, sexualita, emoce a psychika, chování.¹¹⁵ Pokud příznaky přetrvávají dlouhodobě, *mohou se rozvinout v tzv. posttraumatickou stresovou poruchu, pod zkratkou PTSD*).¹¹⁶ Tato zkratka (ang. Posttraumatic Stress Disorder) představuje úzkostnou poruchu způsobenou prožitým traumatem, kdy je jedinec rozrušený a prožívá trvalou úzkost. Tyto stavy často provází vztek, podráždění, deprese, poruchy příjmu potravy a v nejhorším případě i pokus o sebevraždu.¹¹⁷

¹¹¹ Sexuální a mravnostní trestné činy. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sexualni-a-mravnostni-trestne-ciny.aspx>

¹¹² ČIHÁK, Fantišek. Psychické reakce dětských obětí sexuálního zneužívání a znásilnění. *Pediatric pro praxi* [online]. 2011, **12**(5), 3 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2011/05/08.pdf>

¹¹³ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti.*, str. 37

¹¹⁴ HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9., str. 67

¹¹⁵ Long Term Consequences. *MOSAC* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mosac.net/LongTermConsequences.aspx>

¹¹⁶ Sexuální a mravnostní trestné činy. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sexualni-a-mravnostni-trestne-ciny.aspx>

¹¹⁷ Long Term Consequences. *MOSAC* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mosac.net/page/195>

Mimo jiné sexuální zneužívání velmi ovlivňuje mozek, čímž mohou mít fyzické i chemické změny negativní dopad na oběť do konce života. Proto je velmi nebezpečné, pokud sexuálním zneužíváním prochází dospívající osoba, u které probíhají fyziologické, psychologické a sociální změny, neboť tyto změny formují budoucí osobnost jednotlivce.¹¹⁸ Zneužívání celkově ovlivní její osobnost, sebepojetí, osobní identitu a sebeúctu. Taktéž může mít dopad i na její sexualitu a na schopnost navazování nových důvěryhodných vztahů.¹¹⁹

V roce 2006 se jednoho výzkumu zúčastnilo 100 obětí dětské pornografie, které byly dotazovány na následky jejich zneužití. Oběti popsaly, že v době zneužívání cítily fyzickou bolest (např. v oblasti genitálií), často pociťovaly bolest hlavy, nechutenství či nespavost a trpěly úzkostmi, strachem nebo emocionální izolací. Z dotazových nakonec zneužívání nahlásilo pouhých pět z nich. *V pozdějších letech oběti uváděly, že počáteční pocity studu a úzkosti nejenom neodezněly, ale spíše se prohloubily do hlubších emocí beznaděje, bezcennosti a zoufalství. Jejich zkušenosti vytvořily zkreslený obraz sexuality a mnozí z nich následně čelily obtížím při navazování a udržování zdravých citových a sexuálních vztahů.*¹²⁰

Oběti sexuálních zločinů se ve velké míře léčbě psychických následků traumatu vyhýbají. Nejpravděpodobněji se tak děje z důvodu, že je děsí představa, že mají o jejich zneužívání hovořit s někým dalším. Z tohoto důvodu pak není obětem pomoci a jejich utrpení není možné změnit.¹²¹ Tyto oběti mají zaručená práva na základě ZOTČ a procesní práva dle trestního řádu jako osoba poškozená. Pokud jsou vyslýchány osoby mladší 18 let o okolnostech, které by mohly vzhledem k věku ovlivnit nepříznivě duševní a mravní vývoj dítěte, je potřeba zvláštního postupu při výslechu. Cílem je, aby byl výslech proveden šetrně a nebylo ho třeba opakovat, proto je zpravidla prováděn již v přípravném řízení. Obligatorně

¹¹⁸ What Is Sexual Grooming? Reich & Binstock [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.reichandbinstock.com/blog/what-is-sexual-grooming/>

¹¹⁹ Long Term Consequences. MOSAC [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mosac.net/LongTermConsequences.aspx>

¹²⁰ WORTLEY, Richard a Stephen SMALLBONE. Child Pornography on the Internet. COPS Community Oriented Policing Services U.S. Department of Justice [online]. Center for Problem-Oriented Policing, Inc. The U.S. Department of Justice, 2006, (41), 76 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/child_pornography_on_the_internet.pdf

¹²¹ ČIHÁK, Fantišek. Psychické reakce dětských obětí sexuálního zneužívání a znásilnění. *Pediatric pro praxi* [online]. 2011, 12(5), 3 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2011/05/08.pdf>

bude k výsledku přibrán pedagog, který přispěje k vedení výsledku. Fakultativně může být u výsledku přítomen rodič dítěte, pokud ovšem ve věci nemá postavení svědka, poškozeného nebo podezřelého.¹²²

Dle § 163 trestního řádu lze zahájit či již v zahájeném trestním stíhání pokračovat jen se souhlasem poškozeného. Souhlas se vztahuje na dvě ustanovení hlavy III. TZ. Jednak je souhlasu třeba u ustanovení trestného činu sexuálního nátlaku (§ 186 odst. 1, 2 TZ) a to *proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď* dle § 100 odst. 2 TZ. V druhém případě je souhlas třeba u trestného činu znásilnění dle § 185 odst. 1, 2 TZ, *kdo je nebo v době spáchání činu byl ve vztahu k poškozenému manželem, partnerem nebo druhem*.¹²³ Souhlas, který je učiněn písemně, popř. zaznamenan do protokolu, může být v průběhu trestního řízení kdykoli vzat zpět, a to až do okamžiku, kdy se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Pokud je ovšem souhlas výslovně odepřený, nelze ho již znovu udělit. V § 163a TZ jsou uvedeny případy, kdy souhlasu s trestním stíháním nebude třeba. Mezi nimi je například dítě mladší 15 let. Poškozenému bude poskytnuta lhůta nanejvýš 30 dnů, pokud se na výzvu orgánu činného v trestním řízení nevyjádří ihned. Pokud lhůtu promarní, nebude již moci později souhlas udělit.¹²⁴

O poškozeném, který je mladší 18 let, nikdo nesmí zveřejnit informace, které by umožňovaly zjistit jeho totožnost. Toto pravidlo se mimo jiné týká některých trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, konkrétně § 185 až § 193 TZ.¹²⁵ Taktéž je ochrana totožnosti poskytována poškozenému staršímu 18 let, pokud byl na něm spáchán například trestný čin kuplířství či šíření pornografie. Ve veřejných sdělovacích prostředcích nesmí být zveřejněn pravomocný rozsudek, který by obsahoval jména, příjmení a bydliště poškozených. Dále je *zakázáno zveřejnit obrazové snímky, obrazové a zvukové záznamy nebo jiné informace o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného*.¹²⁶ V určitých případech je nezbytné míře možno

¹²² Ochrana dětí. *Soustava státního zastupitelství* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/ochrana-poskozenych-a-ohrozenych-osob/ochrana-deti/>

¹²³ Viz § 163 odst. 1 TZ

¹²⁴ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 221-223

¹²⁵ Viz § 8b odst. 2 TZ

¹²⁶ Viz § 8b odst. 3 TZ

zveřejnit informace podléhající zákazu. Děje se tak například pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení. Taktéž může nechat zveřejnit informace o osobě poškozené, která zemřela či byla prohlášena za mrtvou, manžel, partner nebo její děti, a není-li jich, její rodiče. Jestliže by byla osoba poškozená například některým z výše zmíněných ustanovení hlavy III. TZ mladší osmnáct let, může souhlas udělit její zákonný zástupce nebo opatrovník.¹²⁷ Pokud by nebyla dodržena tato ustanovení, mohlo by se jednat o přestupek dle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, nebo o trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji (§ 180 TZ).¹²⁸

1.3.2.2 Projekt „Jája a Pája“

V roce 1993 se pracovníci Policie ČR v Mostě zúčastnili První národní konference k problematice týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte. Přednášel zde pediatr Peter M. D. Adasek z Colorado Springs o způsobu, jakým vyslýchá děti, které se staly obětí sexuálního trestného činu. K výsledku využíval dvě loutky (jedna s mužskými a druhá s ženskými pohlavními orgány), na nichž děti popisovaly jednání na nich spáchané. Zamezovalo to tak nesprávné pochopení dítěte, které zatím nezná patřičné pojmy k popisování skutečností. Důkazem pro soud bylo zaznamenání výsledku dítěte videotechnikou. Dítě alespoň nemuselo být znovu podrobováno výsledku a opakovaně vystavováno traumatu. Po konferenci v Mostě začal být velký zájem o tento způsob vedení výslechu dětí, a proto začal vznikat projekt „Jája a Pája“.¹²⁹

Loutky, známé jako „Jája a Pája“, jsou demonstračními pomůckami pro výslech obětí sexuálních trestných činů, dětí, kterým mají loutky napomáhat snižovat trauma v kontaktu se soudním systémem. Jsou používány především v případech, kdy se oběťmi staly malé děti, které nejsou schopny popsat skutkový děj deliktu z důvodu nízkého věku či mentální indispozice.¹³⁰ Dítě na panence ukazuje, čeho se na něm dopouštěl dospělý. Metoda se využívá především u malých dětí, které mají omezenou slovní zásobu. Pokud dochází k sexuálnímu obtěžování

¹²⁷ Viz § 8d odst. 2 TZ

¹²⁸ Ochrana dětí. *Soustava státního zastupitelství* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/ochrana-poskozenych-a-ohrozenych-osob/ochrana-deti/>

¹²⁹ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti.*, str. 35-36

¹³⁰ Tamtéž, str. 35-36

v rodině, je možno dítě vyzvat, aby namalovalo jeho rodinu. Je pravděpodobné, že kresbou dítě vyjádří jeho prožité trauma.¹³¹

Děti pomocí loutek lépe navazují osobní kontakt s dospělým (např. policistou, dětským lékařem či psychologem) a přirozeněji dokáží popsat jejich nepříjemný zážitek, čímž umožňují policii efektivněji zjišťovat fakta o průběhu událostí. Loutky se používají hlavně při trestných činech zneužívání či znásilnění, ale mohou být použity i při jiné trestné činnosti, například týrání svěřené osoby či ohrožování mravní výchovy mládeže.¹³²

¹³¹ DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5., str. 82

¹³² Jája a Pája. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>

2 Právní úprava sexuálních trestných činů na českém území v historickém pojetí až do roku 1962

Sexuálních deliktů různých forem se lidé dopouštěli odpradáвна, proto bylo nutné takováto protiprávní jednání upravit právními předpisy. Tresty za tyto delikty byly ovšem v průběhu let velmi odlišné. Z dnešního hlediska byly zpočátku velmi kruté, neboť se jednalo o tresty mrzačící (například trest uřezání nosu). Z těchto důvodů se tato kapitola zaměřuje na vývoj sexuálních trestných činů na českém území od 9. století našeho letopočtu až do roku 1962.

2.1 Zákon sudnyj ljudem

Z 2. poloviny 9. století pochází nejstarší slovanská památka nesoucí název *Zakon sudnyj ljudem* (Soudní zákon pro laiky), za jejíž autory se považují Cyril a Metoděj. Za vzor pro vytvoření tohoto zákona lze považovat byzantskou *Eklogu* z 8. století, přestože některé trestní sankce jsou zde převzaty v mírnější podobě. Jako příklad lze v této souvislosti uvést ustanovení devátého článku, části 7a. „O svědcích“, v němž stojí, že za znásilnění dívky panny¹³³ na pustém místě bude pachatel pokutován a jeho majetek bude dán dívce¹³⁴, kdežto *Ekloga* v tomto případě ukládala pachateli trest uřezání nosu. Tento trest byl převzat a byl uložen pachateli v případě svedení zasnoubené dívky.¹³⁵ *Zakon sudnyj ljudem* zakotvoval horní věkovou hranici pro sexuální trestné činy v tehdejší pojetí na úrovni třinácti let. Jedná se o desátý článek zákona, v němž byla osoba pokutována předáním veškerého svého majetku a výnosu dospívající dívky **před dobou třinácti let**, kterou daná osoba svedla.¹³⁶

2.2 Práva městská Království českého – Koldínův zákoník

Prvním pokusem o unifikaci městského práva byly *Knihy práv městských Mistra Brikeiho z Licka*, které vyšly roku 1536 v Litomyšli. Ovšem nikdy se nestaly závaznou kodifikací. Až roku 1579 byla přijata českým zemským sněmem závazná kodifikace městského práva od Pavla Kristiána z Koldína pod názvem *Práva*

¹³³ V tomto případě šlo tedy o panenství, nikoli o konkrétně určenou věkovou hranici.

¹³⁴ „*Kdo znásilní dívku pannu na pustém místě, kde nebylo nikoho, kdo by jí mohl pomoci, ať jest pokutován a jeho majetek ať je dán dívce.*“ (7a. O svědcích, článek 9 *Zakon sudnyj ljudem*)

¹³⁵ „*Kdo svedl dívku zasnoubenému muži, třebaže k ní vešel s jejím svolením, tomu má být uříznut nos.*“ (7a. O svědcích, článek 11 *Zakon sudnyj ljudem*)

¹³⁶ ADAMOVIČ, Karolína a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., str. 11-13

městská Království českého, známá jako Koldínův městský zákoník. Některá ustanovení tohoto zákoníku platila až do roku 1811, kdy byla nahrazena Všeobecným občanským zákoníkem rakouským.¹³⁷

Zákoník byl napsán českým jazykem a obsahoval mimo jiné i část zabývající se trestnými činy proti mravnosti, do které se řadila například bigamie, kuplířství, smilstvo či znásilnění. Konkrétně u trestného činu znásilnění bylo přísněji trestné, pokud pachatel znásilnil *panenku aneb dívčičku, jsoucí ještě v letech dětinských*.¹³⁸ Podle Koldínova městského zákoníku byla dospělost u dívek stanovena dosažením 15. roku věku.¹³⁹ Trestem pro toho, kdo *sprznil dívčičku* mladší patnácti let, bylo vpletení do kola nebo stětí mečem.¹⁴⁰

2.3 Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích (1803) a Trestní zákoník z roku 1852

Tento zákon z roku 1803 navázal na pozitivní rysy zákoníku Josefa II. z roku 1787 a ovlivnil vývoj trestního práva až do roku 1950, kdy jej nahradil trestní kodex vzešlý z právnické dvouletky.¹⁴¹ V dílu I. s názvem „O přečinech a jich trestech“ byly v hlavě XV. upraveny trestné činy *O smilstvu násilném a jiných smilných případnostech* (§ 110-116).¹⁴² Trestní zákoník z roku 1852 vznikl revizí hmotněprávních ustanovení zákona z roku 1803. Děлил se do dvou dílů a každý z nich obsahoval vlastní obecná ustanovení, výčet skutkových podstat a trestů.¹⁴³ V dílu I. (O zločinech), hlavě čtrnácté byly v ustanoveních § 125-133 upraveny trestné činy pod souhrnným názvem „O násilném smilstvu, zprznění a o jiných těžkých případech smilstva“. Prvé ustanovení této hlavy se týká násilného smilstva neboli dnešního trestného činu znásilnění, kdy předmětem byla osoba pouze ženského pohlaví. Trestem mohl být až doživotní těžký žalář, pokud pachatel

¹³⁷ ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., str. 11-13, str. 97

¹³⁸ KRISTIÁN Z KOLDÍNA, Pavel. *Práva městská Království Českého a Markrabství Moravského spolu s krátkou jich summou* [online]. 5. vyd. Praha: Všehrd, 1876 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=QlsDAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl#v=onepage&q&f=false>

¹³⁹ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., str. 146

¹⁴⁰ KRISTIÁN Z KOLDÍNA, Pavel. *Práva městská Království Českého a Markrabství Moravského spolu s krátkou jich summou* [online].

¹⁴¹ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., str. 494

¹⁴² ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., str. 214

¹⁴³ Tamtéž, str. 495

způsobil oběti smrt. Pokud někdo vykonal mimomanželskou soulož dle § 127 *na osobě ženské, která ještě nedokonala čtrnáctý rok věku svého*¹⁴⁴, byl jeho trest stejný jako za násilné smilstvo. Věková hranice čtrnácti let byla stanovena také v následujícím § 128, který se týkal zprznění neboli pohlavní zneužití jiným způsobem, než je uveden v § 127. Trest zde mohl dosáhnout délky až 20 let těžkého žaláře. Smilného činu se dále dopustil ten, kdo dle § 132 svedl ke smilstvu osobu svěřenou jeho dozoru, resp. nad kterou vykonával dohled, vychovával ji či vyučoval. Trestem byl těžký žalář v rozmezí jednoho až pěti let.¹⁴⁵ Tento trestný čin byl později upraven v následující právní úpravě trestního zákona z roku 1950 i z roku 1962.

2.4 Trestní zákon z roku 1950

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, byl vytvořen v rámci právní dvoutletky. Chránil především lidově demokratickou republiku a její výstavbu, kdy zájmy jednotlivce byly až na posledním místě.¹⁴⁶ Trestné činy proti svobodě a důstojnosti člověka se nacházely až v hlavě VII. Ve druhém oddílu této hlavy upravovalo celkem 8 paragrafů trestné činy proti důstojnosti člověka (§ 238 - 244), v nichž byl například upraven trestný čin znásilnění, kuplířství, soulož mezi příbuznými, ohrožení mravnosti ale také pohlavní styk s osobou téhož pohlaví, od kterého následný trestní zákoník v roce 1962 upustil. Věková hranice osoby, s níž pachatel pohlavního zneužití vykonal soulož nebo ji jinak pohlavně zneužil (§ 239), byla stanovena věkem patnácti let, a tak to zůstalo až do současnosti. Výše zmíněný smilný trestný čin v trestním zákoně z roku 1852 se promítl i do právní úpravy tohoto trestního zákona, konkrétně do § 240. Pachatel byl potrestán odnětím svobody na jeden až pět let, pokud *osobu mladší osmnácti let nebo osobu svěřenou jeho dozoru přiměl k mimomanželské souloži, zneužívaje její závislosti, nebo kdo takové osoby, zneužívaje její závislosti, jinak pohlavně zneužil*. S rozdílem trestu byl tento trestný čin totožný v dalším trestním zákoně z roku 1962.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Viz § 127 zákona č. 117/1852 Ř. z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích

¹⁴⁵ Zákon ze dne 27. května 1852 o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927. *Beck-online* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document_seam?documentId=onrf6mjyguzf6mjrg4xhazrrgi4s2ma

¹⁴⁶ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., str. 623

¹⁴⁷ 86/1950 Sb. TRESTNÍ ZÁKON ze dne 12. července 1950. *Aspi* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/25273/1/2/zakon-c-86-1950-sb-trestni-zakon?vtextu=trestni%20zakon%201950#c_25016

2.5 Trestní zákon z roku 1962

Po dvanácti letech nabyt účinnosti (konkrétně 1. ledna 1962) nový trestní zákon (zákon č. 140/1961 Sb.), který taktéž strukturou zvláštní části odpovídá socialistickému režimu. Zákonodárci se snažili odstranit řadu nedostatků z předchozí úpravy trestního práva, avšak spousta trestů byla nepřiměřeně vysoká a existovaly mezi nimi zjevné disproporce.¹⁴⁸ Zvláštní část byla rozdělena do celkem dvanácti hlav, z nichž osmá hlava pojednává o trestných činech proti svobodě a lidské důstojnosti. Druhý oddíl obsahoval oproti minulé právní úpravě pouhých šest paragrafů (§ 241-246), ovšem dva z nich byly zrušeny. Tyto paragrafy popisovaly různé sexuální delikty páchané na dětech před pubertou, na pubescentech a dospívajících. Z § 242 je zřejmé, že byla věková hranice pro trestný čin pohlavního zneužívání stanovena na dovršení patnáctého roku věku. Trestné již nebylo, pokud se někdo dopustil pohlavního styku s osobou téhož pohlaví.¹⁴⁹

Následující § 243 se týkal trestného činu zneužití závislosti osoby¹⁵⁰, která byla upravena i v předchozím trestním zákoníku (§ 240). Za naplnění skutkové podstaty § 243 hrozilo odnětí svobody až na dvě léta. V § 240 zákona č. 86/1950 Sb. byl trest přísnější, a to v podobě odnětí svobody na jeden rok až pět let. Těmito ustanoveními byla chráněna lidská důstojnost v pohlavní sféře jednak osob mladších než osmnáct let, jednak osob starších, avšak svěřených dozoru pachatele, který zneužíval závislosti takovýchto osob. Mohlo se jednat o osoby, které nabyly zletilosti uzavřením manželství¹⁵¹ již před dovršením osmnáctého roku věku. Nejednalo se o trestný čin, pokud šlo o poměr vzniklý ze vzájemné náklonnosti. Jako příklad tohoto trestného činu lze uvést opatrovníka, který zneužil závislosti osoby zbavené svéprávnosti či příslušníka vězeňské stráže nad odsouzenou/odsouzeným.

¹⁴⁸ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., str. 628

¹⁴⁹ 140/1961 Sb. TRESTNÍ ZÁKON ze dne 29. listopadu 1961. *Aspi* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/30138/1/2/zakon-c-140-1961-sb-trestni-zakon?vtextu=trestni%20zakon%201961#lema0>

¹⁵⁰ Viz § 243 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon: „*Kdo zneužívá závislosti osoby mladší než osmnáct let nebo osoby svěřené jeho dozoru, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo kdo takové osoby, zneužívá její závislosti, jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*“

¹⁵¹ Dle předchozí právní úpravy občanského práva (§ 8 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) šlo nabýt zletilosti před dovršením osmnáctého roku pouze uzavřením manželství. Dnes lze zletilosti nabýt vedle uzavření manželství také priznáním svéprávnosti (§ 30 odst. 2 NOZ).

Ustanovení § 244 trestního zákona obsahovalo odlišnou věkovou hranici pro tolerovaný souhlasný pohlavní styk. Rozlišovalo se mezi pohlavním stykem heterosexuálním, kde byla věková hranice 15 let, a homosexuálním s vyšší věkovou hranicí – 18 let. Toto ustanovení bylo ovšem roku 1990 zrušeno.¹⁵²

Trestní zákoník z roku 1962 prošel několika novelizacemi, až ho nakonec po necelých 50 letech nahradila nová kodifikace, která výrazně zmodernizovala české trestní právo. První návrhy na novou kodifikaci trestního práva přišly již v roce 1996, ale až v roce 2004 návrh ministerstva spravedlnosti předložen poslanecké sněmovně, která ho ovšem na poprvé neschválila. Obě komory poslanecké sněmovny vyslovily souhlas s návrhem až na pomezí let 2008 a 2009, a tak od 1. ledna 2010 platí v České republice nová kodifikace trestního práva – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.¹⁵³

¹⁵² WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti.*, str. 116

¹⁵³ Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb. VANTUCH, Pavel. *Ekonom* [online]. 2009 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://pravnihradce.ekonom.cz/c1-38730700-novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb>

3 Právní úprava trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Právní úprava navazování nedovolených kontaktů s dítětem se nachází v hlavě III. (trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti), § 193b trestního zákoníku. Toto ustanovení úzce souvisí s několika dalšími, a to konkrétně s § 187 odst. 1 (Pohlavní zneužití), § 192 (Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií), § 193 (Zneužití dítěte k výrobě pornografie) a § 202 odst. 3 (Svádění k pohlavnímu styku) trestního zákoníku.¹⁵⁴ Jedná se o přečin¹⁵⁵, neboť pachatelé za takovéto jednání hrozí trest odnětí svobody až na dvě léta. Avšak trest uložený soudem nebývá takto přísný. Bylo tomu tak i v případě obviněného L. Č., který byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 3. 3. 2020 uznán vinným přečinem § 193b TZ a podle nějž byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání „pouhých“ šesti měsíců. Nicméně výkon trestu mu byl *dle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 TZ podmíněně odložen na zkušební dobu dvanácti měsíců. Dále mu byla uložena přiměřená povinnost podrobit se vhodnému programu psychologického poradenství dle § 48 odst. 4 písm. d) TZ.*¹⁵⁶

Výkon trestu bývá většinou podmíněně odložen, a to z důvodu subsidiárního postavení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Tato zásada pro ukládání trestů je upravena ustanovení § 55 odst. 2 TZ.¹⁵⁷ *Za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.*¹⁵⁸

Přečin navazování nedovolených kontaktů s dítětem může být spáchán samostatně, ale i v souběhu s jiným trestným činem. V rozsudku Okresního soudu Brno – venkov ze dne 12. 2. 2020, č. j. 43 T 26/2019-562 byl řešen případ, kdy došlo mimo jiné k jednočinnému souběhu § 193b TZ s přečinem ohrožování

¹⁵⁴ § 193b TZ: „Kdo navrhne setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat trestný čin podle § 187 odst. 1, § 192, 193, § 202 odst. 3 nebo jiný sexuálně motivovaný trestný čin, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“

¹⁵⁵ Viz § 14 odst. 2 TZ: „Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.“

¹⁵⁶ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 3.3.2020, sp. zn. 3 T 78/2019

¹⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRÍVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 391

¹⁵⁸ Viz § 55 odst. 2, věta první TZ

výchovy dítěte upraveným v § 201 TZ.¹⁵⁹ Důležité pro posouzení jednočinného souběhu těchto dvou ustanovení je četnost komunikace, která musí být v takovém rozsahu a intenzitě, aby byla *způsobilá ohrozit rozumový, citový, nebo mravní vývoj dítěte*.¹⁶⁰ Pokud již došlo v minulosti k ohrožení psychosociální oblasti dítěte, nemá tato skutečnost vliv na právní kvalifikaci jednání pachatele, *neboť tímto jednáním prohloubil negativní vliv ve smyslu ohrožení zásadních morálních hodnot poškozené osoby*.¹⁶¹

Právní úprava navazování nedovolených kontaktů s dítětem (s tím související právní problematika dalších ustanovení TZ) je zakotvena v českém právním řádu až od roku 2014.¹⁶² Ze skutkové podstaty tohoto trestného činu je zřejmé, že příprava a pokus určitého pachatelova jednání má natolik škodlivé následky pro společnost, že je zde samotné jednání, klasifikováno jako dokonáný skutek. Z toho vyplývá, že *ve skutkové podstatě je obsažen tzv. druhý úmysl, který vyjadřuje pohnutku, tj. přípravné jednání*.¹⁶³ Postačí pouhá nabídka (návrh), jejímž cílem bude sexuální zneužití. Trestný čin tudíž nebude dokonán až realizací schůzky, proto bude pachatel potrestán taktéž tehdy, pokud se schůzka z jakýchkoliv důvodů neuskuteční. *Sexuální motiv by mohl narušit mravní a tělesný vývoj dítěte mladšího 15 let, a proto postačí, mohla-li by taková situace nastat pouze hypoteticky*.¹⁶⁴

3.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2011/92/EU

Dne 1. ledna 2010 nabyl trestní zákoník účinnosti, tehdy ještě neobsahoval ustanovení § 193b. To bylo doplněno až o pár let později v souvislosti se směrnicí Evropského parlamentu a Rady EU 2011/92/EU *o boji proti pohlavnímu zneužívání*

¹⁵⁹ Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 24.03.2021 sp. zn. 3 Tdo 1207/2020 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶⁰ Plánujete rande s dítětem? VÁVRA, Libor. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/planujete-rande-s-ditetem>

¹⁶¹ Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 24.03.2021 sp. zn. 3 Tdo 1207/2020 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶² BRUCKNEROVÁ, Eva, Dagmar ČISAŘOVÁ, Tomáš GRIVNA, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné a procesní: multimediální učební text*. 2., dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7288-6., str. 28

¹⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1., str. 2416-2419

¹⁶⁴ Usnesení (Rt) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 25.11.2020 sp. zn. 8 Tdo 1041/2020.

*a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV ze dne 13. prosince 2011.*¹⁶⁵

Směrnice stanovuje minimální pravidla pro vymezení trestných činů a sankcí v oblastech uvedených v jejím názvu. V článku 6 upravuje problematiku navazování kontaktů s dětmi k sexuálním účelům. Cílem směrnice je zavést ustanovení, která by umožňovala takovýmto trestným činům lépe předcházet a chránit jejich oběti.¹⁶⁶

Na základě této směrnice vláda předložila Poslanecké sněmovně dne 3. prosince 2013 návrh zákona (tisk 45/0), kterým došlo k novelizaci trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb.), trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (zákon č. 418/2011 Sb.).¹⁶⁷ Text návrhu zákona byl Poslaneckou sněmovnou přijat 14. května 2014. Následně 19. června 2014 návrh schválil i Senát a nakonec byl dne 24. června 2014 podepsán prezidentem republiky. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 22. července 2014 s účinností od 1. srpna 2014.¹⁶⁸

Směrnice EU v článku 6 odst. 1 vyžadovala po členských státech přijetí legislativní úpravy tzv. „kybergroomingu“, tedy navazování nedovolených kontaktů s dítětem pouze *prostřednictvím informačních či komunikačních technologií*, kdy horní hranice trestní sazby odnětí svobody bude minimálně jeden rok.¹⁶⁹ Následující odstavec šestého článku byl zaměřen na navázání kontaktu s dítětem za účelem pořízení dětské pornografie, která vyobrazuje toto dítě.¹⁷⁰ Kybergrooming měl poukázat na nebezpečnost sociálních sítí, neboť zde mohou osoby vystupovat pod zcela smyšlenou identitou a dítě tak nemá ponětí, s kým je

¹⁶⁵ Směrnice EP a Rady EU 2011/92/EU, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0093&from=cs#d1e507-1-1>

¹⁶⁶ Článek 1 Směrnice EP a Rady EU 2011/92/EU

¹⁶⁷ Návrh pořadu 6. schůze. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ischuze.sqw?o=7&s=6&pozvanka=1>

¹⁶⁸ Sněmovní tisk 45, Novela zákona - trestní řád - EU. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=45>

¹⁶⁹ Viz čl. 6 odst. 1 Směrnice EP a Rady EU 2011/92/EU: „*Navrhne-li dospělá osoba prostřednictvím informačních a komunikačních technologií setkání dítěti, které nedosáhlo věku pohlavní dospělosti, s cílem spáchat trestný čin uvedený v čl. 3 odst. 4 a čl. 5 odst. 6 a učiní-li po tomto návrhu konkrétní kroky vedoucí k tomuto setkání, trestá se tento návrh odnětím svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně jeden rok.*“

¹⁷⁰ V § 193b TZ je takovéto jednání upraveno odkazem na § 192, 193 TZ.

v kontaktu. Česká právní úprava tento trestný čin pojala v širším měřítku a upravuje tzv. „grooming“, tedy jednání neomezené pouze na sociální sítě. Trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem se tedy podle trestního zákoníku pachatel dopustí jakoukoliv formou jednání (např. ústně při osobním kontaktu), ačkoliv převážná většina případů probíhá prostřednictvím sociálních sítí.¹⁷¹

Osoba P. K. spáchala několik trestných činů před dnem 1. srpna 2014, a proto soud při svém rozhodování postupoval dle trestního zákoníku ve znění účinném do 31. července 2014. P. K. byl uznán vinným Rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2016 mimo jiné ze zločinu pohlavního zneužití (§ 187 odst. 1 TZ) a přečinem výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (§ 192 odst. 1 TZ).¹⁷² Obviněný byl nakonec odsouzen *dle § 185 odst. 1 TZ a § 43 odst. 1 TZ k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání deseti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 TZ zařazen do věznice s ostrahou.*¹⁷³

3.2 Ustanovení související s trestným činem navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Skutková podstata přečinu navazování nedovolených kontaktů s dítětem demonstrativně odkazuje na další ustanovení trestního zákoníku. Z uvedených ustanovení se větší část z nich nachází v hlavě III. TZ (Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti). Jedná se o trestný čin pohlavního zneužití, výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií a zneužití dítěte k výrobě pornografie. Ustanovení trestného činu svádění k pohlavnímu styku obsahuje hlava IV. TZ (Trestné činy proti rodině a dětem).¹⁷⁴

3.2.1. Pohlavní zneužití (§ 187 odst. 1 TZ)

Trestný čin pohlavního zneužití nelze spáchat z nedbalosti pachatele. Je tedy potřeba úmyslu, který musí zahrnovat i věk zneužité osoby, jíž je dítě mladší 15 let. Postačí tu úmysl eventuální dle § 15 odst. 1 písm. b) TZ, který se musí

¹⁷¹ Plánujete rande s dítětem? VÁVRA, Libor. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/planujete-rande-s-ditetem>

¹⁷² Obviněný byl z více trestných činů. Uvedené dva paragrafy ovšem souvisí s dnešní úpravou v ustanovení § 193b TZ.

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu (sp. zn. 8 Tdo 439/2016). *Codexis* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/judikatura/JD284382?workspaceId=d744cab0-ef51-11e9-8b52-0d702e92ac45#unit-1>

¹⁷⁴ Viz zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

vztahovat k předmětu útoku.¹⁷⁵ Osoba mladší patnácti let je subjektem obecným. Pokud by se pachatel mýlil ve věku dítěte, jednalo by se o omyl skutkový.¹⁷⁶ Skutkového omylu negativního by se pachatel dopustil v případě, že by měl mylnou představu o věku dítěte. Domníval by se, že je dítě starší patnácti let, přičemž by takového věku doposud nedosáhlo. Pokud by byl pachatel v negativním skutkovém omylu, nemohl by být trestně odpovědný za úmyslný trestný čin pohlavního zneužití.¹⁷⁷ Za nezpůsobilý pokus pachatele o trestný čin pohlavního zneužití by byl považován případ, kdy by se mylně domníval, že osoba ještě nedovršila patnáctý rok života, a přesto by svým jednáním cílil k naplnění skutkové podstaty § 187 odst. 1 TZ. Jednalo by se o opačnou situaci, tedy skutkový omyl pozitivní.¹⁷⁸

Za pohlavní zneužití je považována soulož a dále například styk anální či orální, masturbace nebo osahávání na intimních místech u dětí mladších patnácti let. Může se tedy jednat jak o koitální, tak i nekoitální styk, kdy je účelem dosažení sexuálního vzrušení, popř. uspokojení pachatele. Tudiž si je pachatel dobře vědom, čeho se dopouští.¹⁷⁹ Za pohlavní zneužití ovšem nelze považovat letmé dotyky přes oblečení. Jednání musí být nenásilné, jinak by se jednalo o trestný čin znásilnění, avšak *souhlas nevylučuje trestní odpovědnost pachatele*.¹⁸⁰

V případě deliktů pohlavního zneužívání se jedná o tzv. latentní kriminalitu, neboť tyto delikty nejsou zjevně viditelné, jsou zakrývané (latentní), čímž dochází k tomu, že nejsou často oznamovány. Pachateli mohou být osoby bez jakéhokoliv vztahu k dítěti, tak i osoby mající dítě svěřené ve výchově, popř. i trestně odpovědná právnická osoba. V nejhorším případě jimi mohou být samotní rodiče dítěte.¹⁸¹ Na takovéto případy se uplatní kvalifikovaná skutková podstata trestného činu v § 187 odst. 2 TZ, na základě které může být pachatel potrestán v rozmezí

¹⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1., str. 2360-2371

¹⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., str. 713-714

¹⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání., str. 2360-2371

¹⁷⁸ Tamtéž, str. 2360-2371

¹⁷⁹ Pohlavní zneužití. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-pohlavni-zneuzeni.aspx>

¹⁸⁰ BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Brno: Masarykova univerzita, 2023. ISBN 978-80-280-0281-7., str. 45

¹⁸¹ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-795-8., str. 28-29

mezi dvěma až deseti lety.¹⁸² V případě naplnění skutkové podstaty v § 187 odst. 1 TZ hrozí pachateli odnětí svobody od 1 roku až do 8 let.¹⁸³

3.2.2. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192 TZ)

Trestní zákoník tímto ustanovením chrání děti před sexuálním zneužíváním a zároveň chrání jejich mravní vývoj.¹⁸⁴ Nicméně ochrana zde není poskytována pouze dětem, ale i osobám, které jsou starší osmnácti let¹⁸⁵, avšak jejich vzhledem a chováním se jeví býti dětmi.¹⁸⁶ Ustanovení § 192 TZ před novelou zákona (zákon č. 330/2011 Sb.) neobsahoval spojení „osoba, jenž se jeví být dítětem“. Jednalo se o *implementaci rámcového rozhodnutí Rady EU 2004/68/SVV (o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii), které bylo později nahrazeno směrnicí 2011/93/EU*.¹⁸⁷

Ke spáchání trestného činu § 192 TZ se vyžaduje úmysl, a to přímý nebo nepřímý.¹⁸⁸ Pachatelem či účastníkem zde může být i dítě. Nelze v tomto případě uplatnit princip, že pachatelem nemůže být ten, na jehož ochranu je ustanovení určeno.¹⁸⁹ Tento princip se uplatní pouze vůči dítěti, které bylo k výrobě dětské pornografie zneužito. Dítě mladší patnácti let by mohlo naplnit znaky činu jinak trestného, za který by mu soud mohl uložit opatření dle § 93 ZSVM. Jednání pachatele je vymezeno v jednotlivých odstavcích ustanovení (například jde o přechovávání dětské pornografie či o kořistění z dětského pornografického díla).¹⁹⁰

Trestný čin § 192 TZ má určité znaky podobné následujícímu ustanovení § 193 TZ. Pokud jsou tyto trestné činy spáchány členy organizované skupiny, s úmyslem získat prospěch značného nebo velkého rozsahu, bude užitá vyšší trestní

¹⁸² Viz § 187 odst. 2 TZ: „Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.“

¹⁸³ Viz § 187 odst. 1 TZ: „Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.“

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1075/2017

¹⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.*, str. 2398-2408

¹⁸⁶ Viz čl. 2 písm. c), bod iii) směrnice 2011/93/EU

¹⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.*, str. 2398-2408

¹⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1075/2017

¹⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.*, str. 2398-2408

¹⁹⁰ Tamtéž, str. 2398-2408

sazba.¹⁹¹ Oba trestné činy se zaměřují na dětskou pornografii, jejíž definici vymezuje v čl. 2 písm. c) směrnice 2011/93/EU. *Rozumí se jí:*

- i. *jakýkoli materiál, který zobrazuje dítě, které se účastní skutečného nebo předstíraného jednoznačně sexuálního jednání,*
- ii. *jakékoli zobrazení pohlavních orgánů dítěte prvotně k sexuálním účelům,*
- iii. *jakýkoliv materiál, který zobrazuje osobu se vzhledem dítěte, která se účastní skutečného nebo předstíraného jednoznačně sexuálního jednání, nebo každé zobrazení pohlavních orgánů osoby se vzhledem dítěte k prvotně sexuálním účelům, nebo*
- iv. *realistické obrázky dítěte, které se účastní jednoznačně sexuálního jednání, nebo realistické obrázky pohlavních orgánů dítěte k prvotně sexuálním účelům.*¹⁹²

3.2.3. Zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193 TZ)

Ze skutkové podstaty § 192 TZ je patrné, že dítětem se zde rozumí pouze osoba mladší osmnácti let. Pachatelem může být fyzická i právnická osoba jednající v úmyslu. Objektem trestného činu § 193 TZ je jednak ochrana dětí před sexuálním zneužíváním, a jednak svoboda rozhodování.¹⁹³ Z hlediska objektu *není vyloučen jednočinný souběh s § 192 odst. 3 TZ, pokud pachatel zneužije skutečné dítě k vystupování v pornografickém díle, na jehož výrobě se zároveň sám podílí.*¹⁹⁴ Objektivní stránkou se zde rozumí, že pachatel přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo na takovém pornografickém díle kořistí z účasti dítěte. *Kořistěním se rozumí jakýkoli způsob získávání majetkového prospěchu z účasti dítěte.*¹⁹⁵ Za pornografické dílo lze pokládat snímky obnažených dětí v polohách vyzývavě předvádějících pohlavní orgány za účelem sexuálního uspokojení.¹⁹⁶

¹⁹¹ BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní.*, str. 48

¹⁹² Směrnice EP a Rady EU 2011/92/EU, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0093&from=cs#d1e507-1-1>

¹⁹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.*, str. 2408-2412

¹⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 271/2021

¹⁹⁵ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné.* 9., str. 721

¹⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 3 Tdo 909/2017

Trestný čin § 193 TZ může být v jednočinném souběhu s trestnými činy sexuálního nátlaku (§ 186 TZ) nebo pohlavního zneužití (§ 187 TZ). Vyloučen není také souběh se zločinem znásilnění dle § 185 TZ¹⁹⁷, jehož se dopustil M. B. v roce 2015. *Znásilnil nezletilou dívku, vědom si jejího věku, a následně jeho telefonem vyfotil její obnažené tělo a snímky si uložil na paměťovou kartu. M. B. byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání devíti let a byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.*¹⁹⁸

3.2.4. Svádění k pohlavnímu styku (§ 202 odst. 3 TZ)

Jak již bylo výše uvedeno, tento trestný čin je jediným ustanovením ze skutkové podstaty § 193b TZ, které se nachází ve IV. hlavě zvláštní části TZ.

Ustanovení chrání zdravý duševní, mravní, citový, rozumový a tělesný vývoj dětí. Pachatel bude jednat v úmyslu a může jím být kdokoli, kromě osob, k jejichž ochraně je § 202 TZ určen.¹⁹⁹ Ačkoli by dítě žádalo či přijalo úplatu či jinou výhodu, bude beztrestné.²⁰⁰ Skutková podstata § 193b TZ odkazuje pouze na odst. 3, který se týká okolností zvlášť přitěžujících, za které hrozí trest odnětí svobody na šest měsíců až pět let. Mezi ně patří spáchání činu ze zavrženíhodné pohnutky, opětovně, pokračuje-li pachatel v takovém činu po delší dobu a především spáchání činu na dítěti mladším patnácti let.²⁰¹ *Pohnutka pachatele vůči takovému dítěti je v zásadním rozporu s morálkou občanské společnosti a svědčí zpravidla o značném morálním narušení pachatele, neboť dokládá jeho bezohledné sobectví, bezcitnosti a pohrdavý postoj k základním lidským hodnotám.*²⁰² Dle § 139 TZ se zvýšená ochrana ve vztahu k dítěti mladšímu patnácti let uplatní jen do dne předcházejícímu dni patnáctých narozenin.²⁰³

¹⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.*, str. 2408-2412

¹⁹⁸ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. 1 T 45/2015

¹⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné.* 9., str. 740

²⁰⁰ Viz § 203 TZ

²⁰¹ Viz § 202 odst. 3 TZ

²⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1301/2016

²⁰³ Bambušková Vendula, Dostál Petr, Kvapil Miroslav, Tobolková Adéla, Valtrová Michaela a Žmolíková Darina, *Zákon trestní zákoník - judikatorní komentář*, CODEXIS publishing, 01.09.2019. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

4 Rozbor právní úpravy trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem v dalších státech

Problematiku groomingu, především kybergroomingu, zahrnuje legislativa několika dalších států. V rámci států Evropské unie je tomu tak především na základě již zmíněné Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2011/92/EU z roku 2011. Směrnice představuje právní akt, který stanovuje určitý cíl a ten musejí všechny členské státy Evropské unie splnit. Nicméně konkrétní formulace a dosažení cílů je ponecháno na těchto jednotlivých státech, které mohou vytvořit vlastní vnitrostátní zákony k implementaci právního obsahu směrnice.²⁰⁴

Úpravu směrnice převzala Česká republika v roce 2014 společně s dalšími státy Unie, avšak právní úprava problematiky kybergroomingu není ve všech státech zcela jednotná. Proto jsou následující podkapitoly zaměřeny na vybrané státy Evropské unie a jejich trestněprávní úpravu sexuálně motivovaných trestných činů a zakotvení kybergroomingu do jejich právního řádu.

4.1 Polsko

Dne 6. 6. 1997 byl vydán po dlouholetých pracích nad reformou trestního práva nový zákon. Celým názvem Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 – Kodeks karny (dále jako „KK“). Tento zákon je účinný od 1. září 1998, publikovaný jako Dz. U. z 1997 r. Nr. 88, poz. 553.²⁰⁵ Změna politického režimu a následná ochrana demokratického právního státu zapříčinily několik zásadních změn v nové úpravě trestního práva. Došlo k nové úpravě trestů a trestních opatření a jejich ukládání a vykonávání.²⁰⁶

Kapitola XXV., která obsahuje jedenáct paragrafů (§ 197 – 205 KK), se zaměřuje na trestné činy proti sexuální svobodě a mravnosti. Druhový objekt zde chrání volnost člověka v jeho intimní oblasti a taktéž mravnostní normy ustálené společenskou zvyklostí. Ochrana této oblasti práv vychází ze samostatné přirozenosti a nezczitelné důstojnosti člověka.²⁰⁷ Sexuální volnost představuje

²⁰⁴ Druhy právních předpisů. *Evropská unie* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/types-legislation_cs

²⁰⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. *SEJM Rzeczypospolitej Polskiej* [online]. [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970880553>

²⁰⁶ Czernicka Magdalena. *Kodeks karny*. Edycja druga. Wydawnictwo C. H. Beck, 2005. ISBN 83-7387-602-2.

²⁰⁷ Grzeškowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz*. 5. wydanie. C. H. Beck, 2018. ISBN 978-83-255-9650-7.

především právo samostatného rozhodování se o svém vlastním sexuálním životě. V této oblasti každý člověk disponuje vlastní vůlí, a proto nesmí v intimní sféře docházet k nátlakům či jiným nedobrovolným jednáním.²⁰⁸ Ústavodárce začlenil do polského trestního práva ochranu mravnosti z hlediska sexuálního chování. Z hlediska judikatury Nejvyššího soudu polského je mravnost chápána jako *základní morální společenské zásady z hlediska vazeb, kontaktů a sexuálních vztahů*.²⁰⁹

Mezi mezinárodní standardy ochrany před trestním jednáním v sexuální oblasti patří především *Rzyski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego sporządzony w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz.U. 2003 nr 78 poz. 708)*.²¹⁰ V českém právním řádu je tento právní dokument upraven jako *Sdělení č. 84/2009 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Římského statutu Mezinárodního trestního soudu*.²¹¹ Za zvláštní pozornost stojí ustanovení čl. 7 pojednávající o zločinech proti lidskosti, kterými jsou myšleny *činy spáchané v rámci rozsáhlého nebo systematického, úmyslného útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu*.²¹² Písmeno g) tohoto článku upravuje trestné činy *znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti*.²¹³ Dalšími významnými mezinárodními dokumenty, které jsou součástí polského právního řádu, jsou například Charta práv dítěte (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.), Úmluva o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob (Dz.U. z 1952 r. Nr. 41, poz. 278) nebo Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU o boji proti sexuálnímu zneužívání a sexuálního vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L Nr 355 z 2011 r., s. 1 ze zm.).²¹⁴

²⁰⁸ Grześkowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz*. 5. vydanie. C. H. Beck, 2018. ISBN 978-83-255-9650-7., str. 1008

²⁰⁹ Tamtéž, str. 1009

²¹⁰ RZYMSKI STATUT MIĘDZYNARODOWEGO TRYBUNA, U KARNEGO. *SEJM Rzeczypospolitej Polskiej* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030780708/O/D20030708.pdf>

²¹¹ Římský statut Mezinárodního trestního soudu. *United Nations* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/04/Rimsky-statut.pdf>

²¹² RZYMSKI STATUT MIĘDZYNARODOWEGO TRYBUNA, U KARNEGO. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030780708/O/D20030708.pdf>

²¹³ Tamtéž

²¹⁴ Grześkowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz*., str. 1009

Ustanovení Art. 200 z hlavy XXV. KK pojednává o pohlavním styku s nezletilou osobou. Dvě navazující ustanovení (Art. 200a a 200b KK) byly doplněny novelizací ze dne 5. listopadu 2009.²¹⁵ Novelizace proběhla na základě Úmluvy Rady Evropy v Lanzarote o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání ratifikované Polskem dne 25. října 2007.²¹⁶

Pojem nezletilý se vztahuje k občanskému právu, kde se takto označuje osoba mladší osmnácti let, která není vdaná, neboť *uzavřením manželství dosahuje osoba nezletilá zletilosti. Neztrácí ji, pokud je manželství prohlášeno za neplatné.*²¹⁷ Naopak mladistvý spadá do práva trestního a označuje se tak osoba, která ještě nedosáhla sedmnáctého roku života.²¹⁸

Trestného činu dle Art. 200 § 1 KK se dopustí ten, kdo má *pohlavní styk s nezletilou osobou mladší patnácti let, dopustí se na takové osobě jiné sexuální činnosti či na ni nechá vykonat jakýkoli jiný sexuální akt.*²¹⁹ Protiprávním jednáním dojde k intimnímu styku nebo k „jiné sexuální činnosti“. Tím je myšlen širší pojem pohlavního styku, který zahrnuje přinejmenším tělesný kontakt mezi pachatelem a obětí.²²⁰ Pachateli hrozí trest odnětí svobody v rozmezí dvou až dvanácti let. Skutkové podstaty dalšího ustanovení Art. 200 KK obsahují protiprávní jednání, kdy pachatel vystavuje osoby mladší patnácti let pornografickému obsahu, popřípadě jim jej zpřístupňuje, a odhaluje jim tak nepřímou sexuální oblast života. Jedná se o *pedofilní kriminalitu (nemravné protiprávní činy).*²²¹ Tato ustanovení chrání děti mladší patnácti let, jednak aby se nestaly pachatelovým přímým předmětem sexuálního uspokojení a jednak, aby nebyly vystaveny pornografii a nedošlo tak k jejich demoralizaci.²²² Dítě takto nízkého věku nedokáže správně zhodnotit situaci a rozhodnout se tak, aby se vyhnulo újmě v sexuální oblasti.²²³

Jedním z typů sexuálního obtěžování, kterému může být dítě vystaveno, je exhibicionismus, který je upraven v Art. 200 odst. 4 KK. Jedná se o jednu z nejrozšířenějších sexuálních deviací, kdy se pachatel mužského pohlaví obnažuje

²¹⁵ Grzeškowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz.*, str. 1026-1035

²¹⁶ Tamtéž., str. 1033

²¹⁷ Viz Art. 10. § 1,2 Kodeks cywilny (Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93)

²¹⁸ Viz Art. 10 § 1 KK

²¹⁹ Viz Art. 200 § 1 KK

²²⁰ Czernicka Magdalena. *Kodeks karny.*, str. 205

²²¹ Grzeškowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz.*, str. 1026-1027

²²² Tamtéž, str. 1028

²²³ Grzeškowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz.*, str. 1033

před nezletilým mladším patnácti let. Požadavky úpravy takového nemravného chování naplňují požadavky formulované ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU.²²⁴ Za exhibicionistické chování hrozí pachateli odnětí svobody až na tři léta.²²⁵

Další ustanovení Art. 200a § 1 KK je velmi podobné § 193b TZ, neboť upravuje trestný čin zakázaného navazování kontaktu s nezletilým, za který hrozí trest odnětí svobody až na 3 roky. Ustanovení upravuje pouze formu kybergroomingu, kdy pachatel naváže kontakt s dítětem mladším patnácti let prostřednictvím informačního a telekomunikačního systému s cílem spáchat trestný čin uvedený v Art. 179 § 4 nebo Art. 200, jakožto i výroby nebo záznamu pornografického obsahu. Pachatel v tomto případě bude chtít osobu uvést v omyl, zneužít jejího omylu nebo neschopnosti a naivity, která vyplývá z jejího nízkého věku, k tomu, aby se s ním setkala.²²⁶ Na trestní odpovědnosti pachatele se nic nezmění ani tehdy, když dítě s navrhovanými činnostmi souhlasilo, neboť jeho souhlas zde nemá jakýkoliv význam.²²⁷ Čin v Art. 200a KK je dokonáný v momentě, kdy se pachatel pokusí navázat kontakt s úmyslem uvedeným ve skutkové podstatě. Je důležité vzít na vědomí, že mimo trestní odpovědnost budou ta jednání, která byla provedena bezprostředně pachatelem, avšak bez použití telekomunikační sítě.²²⁸

Subjektem může být jakýkoliv člověk, který svým chováním naplní znaky skutkové podstaty a splňuje podmínky trestní odpovědnosti. Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění. Pachatel tedy může konat s úmyslem přímým ale také i nepřímým, eventuálním. Jedná se o komisivní delikt, který lze spáchat pouhým konáním. Konání se projevuje ve snaze navázat kontakt s osobou mladší patnácti let například pomocí sociálních sítí.²²⁹

V důsledku rozšiřujícího se nemravného chování dospělých jedinců vůči blahu dítěte v intimní oblasti, se ústavodárce rozhodl upravit v polském trestním zákoníku trestný čin veřejného pedofilního chování v Art. 200b KK. Skutkovou

²²⁴ Tamtéž, str. 1028

²²⁵ Viz Art. 200 § 4 KK

²²⁶ Viz Art. 200a § 1 KK

²²⁷ Grzeškowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz.*, str. 1033

²²⁸ Tamtéž, str. 1034

²²⁹ Tamtéž, str. 1033-1034

podstatu naplní ten, kdo veřejně propaguje nebo schvaluje pedofilní chování.²³⁰ Pedofilie je fyziologicko-psychická porucha, kdy dotyčný ke svému sexuálnímu uspokojení využije tělo dítěte. Naruší tím jeho důstojnost a přinejmenším také jeho psychický vývoj.²³¹ Za tento trestný čin lze uložit pokutu nebo trest nespojený s odnětím svobody a nejhorším trestem pro pachatele může být trest odnětí svobody až na dvě léta.²³²

4.2 Slovensko

Trestní právo slovenské republiky je upraveno v zákoně č. 300/2005 Z.z., trestný zákon. Dělí se stejně jako český trestní zákoník na tři části – část obecná, zvláštní a společné, přechodné a závěrečné ustanovení. První část se skládá z pěti hlav, které upravují obecné trestněprávní pojmy jako je například definice trestného činu, trestněprávní odpovědnost, sankce či zánik trestnosti. Zvláštní část určuje jen základ trestných sankcí, který je doplněn ustanoveními z obecné části. Obsahuje celkem dvanáct hlav rozdělených dle druhového objektu trestného činu, které mají trestněprávní normy chránit.²³³ Hlava druhá se dělí na dva díly – trestné činy proti svobodě (§ 179 – 197) a trestné činy proti lidské důstojnosti (§ 199 – 203). Jde o jednání nejintenzivněji zasahujících do základních práv a svobod jednotlivce.²³⁴

Trestný zákon v § 139 vymezuje pojem chráněné osoby. V souvislosti s trestnými činy proti lidské důstojnosti se jí rozumí především dítě a osoba mající blízký vztah k pachateli či mu je odkázaná.²³⁵ Dítětem je osoba mladší osmnácti let, pokud tento zákon nestanoví jinak.²³⁶ Zajímavostí je, že slovenský trestní zákoník vymezuje pojem „osoba blízká věku mladistvých“. Rozumí se jí *osoba, která dovršila osmnáctý rok svého života a nepřekročila dvacet jedna let svého života*.²³⁷ Česká právní úprava tento pojem nedefinuje, a proto se při určování konkrétního věku mladistvého vychází z judikatury soudů (viz kapitola 1.2). Některé skutkové podstaty obsahují konkrétní věkové rozmezí dítěte, jako je tomu například

²³⁰ Viz Art. 200b KK

²³¹ Grzeškowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz.*, str. 1036

²³² Tamtéž, str. 1037

²³³ Trestný zákon. *Slov-lex* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/>

²³⁴ Ivor Jaroslav a kolektív. *Trestné právo hmotné: Osobitná časť*. Prvé vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2006. ISBN 80-8078-099-4, str. 8-9

²³⁵ Tamtéž, str. 20-21

²³⁶ Viz § 127 odst. 1 trestný zákon

²³⁷ Viz § 127 odst. 2 trestný zákon

v § 201.²³⁸ Pokud někdo vykoná soulož či sexuálně zneužije dítě mladší patnácti let, bude potrestán odnětím svobody v rozmezí tří až deseti let. V případě trestného činu sexuálního zneužívání je trest dle slovenské právní úpravy přísnější, neboť v § 187 odst. 1 TZ hrozí pachateli trest odnětí svobody na jeden rok až osm let.²³⁹

Orgány činné v trestním řízení zkoumají mimo jiné motiv pachatele, který může být například sexuální.²⁴⁰ Podnětem na spáchání sexuálně motivovaného trestného činu je sexuální ukojení či sexuální vzrušení. Takovýmto jednáním se může pachatel dopustit některého trestného činu z hlavy druhé, dílu druhého (například znásilnění (§ 199) nebo sexuálního násilí (§ 200)), ale i trestných činů z jiných hlav zákona (například kuplířství v § 367).²⁴¹

Stejně jako český trestní zákoník z roku 1962, měl i předchozí slovenský trestný zákon jiné uspořádání zvláštní části. Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti byly zařazeny v osmé hlavě. S účinností nového trestního zákona došlo k uspořádání zvláštní části a do popředí se dostaly zájmy jednotlivců. Mezi svobodou a lidskou důstojností je složité určit pořadí důležitosti. To se projevuje ve způsobech zásahů do zájmů chráněných těmito ustanoveními. *Jedná se o různé metody nátlaku na vůli člověka, ať už jde o vytváření vůle nebo její realizace.*²⁴²

Lidská důstojnost je důležitým zájmem osob a představuje objekt druhový. Pachatelem skutkových podstat trestných činů proti lidské důstojnosti může být kdokoliv (muži i ženy), neboť subjekt je zpravidla všeobecný. U soulože bude pachatelem pouze osoba opačného pohlaví, než je zneužívaná osoba. V případě trestného činu sexuálního násilí (§ 200) a sexuálního zneužívání (§ 201 a 202) může být pachatelem i právnická osoba. Z hlediska subjektivní stránky je potřeba úmyslného zavinění.²⁴³ Hmotným předmětem útoku mohou být ženy i muži. Výjimku tvoří pouze ustanovení trestného činu znásilnění (§ 199), kterého se může dopustit pachatel jedině na osobě ženského pohlaví.²⁴⁴

²³⁸ Ivor Jaroslav a kolektiv. *Trestné právo hmotné: Osobitná časť.*, str. 21

²³⁹ Viz § 201 odst. 1 trestný zákon a § 187 odst. 1 TZ

²⁴⁰ Viz § 140 písm. f) trestný zákon

²⁴¹ Ivor Jaroslav a kolektiv. *Trestné právo hmotné: Osobitná časť.*, str. 26

²⁴² Tamtéž, str. 79-80

²⁴³ MAŠĽANYOVÁ, Darina a SZABOVÁ, Eva. *Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná časť.* 4. aktualizované a doplnené vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-862-4., str. 303-305

²⁴⁴ Tamtéž, str. 324-325

V § 201 – 202 trestného zákona jsou obsaženy skutkové podstaty sexuálního zneužívání. Konkrétně § 201 chrání tělesný a mravní vývoj dětí mladších patnácti let. Na trestní odpovědnosti pachatele se nic nemění, pokud bylo dítě *pohlavně zralé, mělo citovou vazbu k dotyčnému či dokonce dalo k činu dobrovolný souhlas*.²⁴⁵ V roce 2013 byl obsah trestných činů proti lidské důstojnosti doplněn o dvě nová ustanovení (§ 201a a 201b), jelikož byl vydán zákon č. 304/2013 Z. z. z důvodu transpozice směrnice 2011/93/EU.²⁴⁶ Ustanovení § 201a není upraveno jako ustanovení § 193b českého TZ, neboť se zaměřuje pouze na kybergrooming, podobně jako je tomu v polské trestněprávní úpravě. Sám pachatel nebude dítětem a zároveň musí mít úmysl spáchat na dítěti mladším patnácti let uvedené sexuálně motivované trestné činy. Za takovéto jednání mu hrozí trest odnětí svobody na šest měsíců až tři roky.²⁴⁷ Druhé ustanovení § 201b stíhá jednání, kdy dítě, které ještě nedosáhlo věku způsobilosti dát souhlas na sexuální aktivity, se stane svědkem sexuálních aktivit nebo sexuálního zneužívání, ačkoli se jich toto dítě nemusí přímo zúčastnit.²⁴⁸ Pokud se pachatel takového jednání dopustí na nejméně dvou osobách, hrozí mu odnětí svobody na jeden rok až pět let.²⁴⁹ Ustanovení § 202 se v objektu shoduje se znásilněním, avšak chrání osoby bez rozdílu pohlaví a musí být mladší osmnácti let. Tato osoba bude buďto *svěřená do péče nebo dozoru pachatele či se bude jednat o osobu odkázanou, půjde o dětskou prostituci anebo pachatel zneužije uznané postavení, které vyplývá z důvěry, autority nebo vlivu na dítě*.²⁵⁰ O odkázanou osobu půjde především ve vztahu rodičů a dětí, opatrovníka a osoby s omezenou svéprávností nebo učitele vůči žákovi. Mimo jiné může být osoba odkázaná i vůči partnerovi matky, který není otcem dítěte, a žijí ve společné domácnosti. Odkázaností osoby bude omezená její svoboda v rozhodování se.²⁵¹

²⁴⁵ MAŠLANYOVÁ, Darina a SZABOVÁ, Eva. *Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná část.*, str. 327

²⁴⁶ Tamtéž, str. 327

²⁴⁷ Viz § 201a trestný zákon: *Kto prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby navrhne dieťaťu mladšiemu ako pätnásť rokov osobné stretnutie v úmysle spáchať na ňom trestný čin sexuálneho zneužívania alebo trestný čin výroby detskej pornografie, pričom sám nie je dieťaťom, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.*

²⁴⁸ § 201b odst. 1 trestný zákon: *Kto zneužije dieťa mladšie ako pätnásť rokov v úmysle vyvolania sexuálneho uspokojenia jeho účasťou na sexuálnych aktivitách alebo sexuálnom zneužití, hoci sa na nich takéto dieťa nemusí priamo zúčastňovať, alebo kto umožní také jeho zneužitie, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.*

²⁴⁹ Viz § 201b odst. 2 trestný zákon

²⁵⁰ MAŠLANYOVÁ, Darina a SZABOVÁ, Eva. *Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná část.*, str. 328

²⁵¹ Tamtéž, str. 328-329

S ustanovením § 202 je možný jednočinný souběh s trestným činem ohrožování mravní výchovy mládeže (§ 201 odst. 1 písm. a)), vydíráním (§ 189) a souloží mezi příbuznými (§ 203).²⁵²

4.3 Německo

Německý trestní zákon s názvem Strafgesetzbuch (zkratka „StGB“) byl vydán dne 15. května 1871, revidován výnosem ze dne 13. listopadu 1998 (BGBl. I S 3322). Naposledy byl text pozměněn novelou ze dne 26. července 2023. Skládá se z obecné části (§ 1- 79b StGB) a zvláštní části (§ 80 – 358 StGB). Zvláštní část obsahuje 30 oddílů, kdy se ve třináctém oddílu nacházejí „trestné činy proti sexuálnímu sebeurčení“. Konkrétně sexuální zneužívání dětí nalezneme v ustanoveních § 176 – 176e StGB.²⁵³ Ve všech případech je nutné, aby subjektivní stránka pachatele zahrnovala úmysl, což musí být podmíněno věkem dítěte. Pro trestnost pachatele postačí pokus o spáchání některého z těchto trestných činů. K dokonání pohlavního zneužití nemusí tedy ani dojít, například postačí, když bude dítě přivedeno na místo, kde má dojít k sexuálním aktům. Pachatelem může být kdokoli.²⁵⁴

V rámci třináctého oddílu je v některých ustanoveních stanoven odlišný věk dítěte. Předně je třeba uvést, že trestní odpovědnost v německém právním řádu je stanovena o rok nižší než v českém, tedy od čtrnáctého roku života.²⁵⁵ Lze se setkat s věkovou hranicí osmnácti let v případě trestného činu sexuálního zneužívání svěřenců (§ 174 StGB). Strafgesetzbuch upravuje v samostatném ustanovení § 182 sexuální trestné činy páchané na mladistvých (osob do věku osmnácti let). Pachatel využije tíživé situace mladistvé osoby a vykoná s ní sexuální akt, popř. ji k takovému jednání navádí se třetí osobou. Trestem bude odnětí svobody až na pět let nebo peněžité trest.²⁵⁶ Při podporování pohlavního styku nezletilými osobami mladšími šestnácti let, například prostřednictvím svého zástupce, hrozí trest odnětí svobody až na tři roky nebo peněžité trest.²⁵⁷ Rozdílný věk osob obsahují dvě na

²⁵² Tamtéž, str. 329

²⁵³ Strafgesetzbuch (StGB). *Bundesministerium der Justiz* [online]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html#BJNR001270871BJNG000102307>

²⁵⁴ Fischer Thomas. *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*. 63. Auflage. C. H. Beck München, 2016. ISBN 978 3 406 68260 5., str. 1208

²⁵⁵ Viz § 19 StGB

²⁵⁶ Viz § 182 StGB

²⁵⁷ Viz § 180 StGB

sebe navazující ustanovení § 184b a § 184c StBG. Jde se o trestné činy distribuce, získávání a držení dětského či mladistvého pornografického obsahu. V prvním případě se jedná o osoby mladší čtrnácti let (děti) a mladistvými se rozumí osoby, které již věku čtrnácti let dosáhly, ale nejsou starší osmnácti let.²⁵⁸ K doplnění těchto ustanovení došlo až 27. ledna 2015 s ohledem na Úmluvu Rady Evropy v Lanzarote o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání.²⁵⁹ Pornografický obsah je zpřístupňován prostřednictvím používání moderních informačních a komunikačních technologií.²⁶⁰

Trestný čin pohlavního zneužívání dětí upravuje § 176 StGB. Ustanovení rozlišuje mezi sexuálními akty ze strany pachatele na dítěti nebo naopak dítěte na pachateli či rozhodnutí dítěte zapojit se do sexuálních aktů se třetí osobou.²⁶¹ Pachatel totiž bude odsouzen za jednání, kdy *přiměje dítě, aby vykonalo sexuální akt na třetí osobě, nebo aby třetí osoba vykonala sexuální akt na dítěti.*²⁶² V prvním případě by pachatel sám vykonal *pohlavní styk na osobě mladší čtrnácti let (dítěti) nebo umožní dítěti, aby na ní vykonalo pohlavní styk.*²⁶³ Věková hranice dítěte je zde stanovena o rok nižší než v české právní úpravě. Dítě takového věku nemusí rozumět sexuálnímu chování a dokonce jej nemusí ani vnímat, neboť sexuální akty lze provádět i na spícím dítěti. Pachateli za takové jednání hrozí trest odnětí svobody v délce nejméně jednoho roku.²⁶⁴ Trestná je i samotná nabídka uvedených pachatelových jednání vůči dítěti.²⁶⁵ V určitých případech § 176 odst. 1 bod 1. StGB lze, aby soud od potrestání pachatele upustil. Jedná se o situace, kdy je sexuální chování mezi ním a dítětem dobrovolné a rozdíl ve věku a stupni vyspělosti je minimální. Pachatel nesmí zneužívat nedostatečné schopnosti dítěte k sexuálnímu sebeurčení.²⁶⁶ Ustanovení § 176 StGB upravuje delikt, který je charakterizován jako nebezpečný zločin. Chrání tedy sexuální vývoj a schopnost sebeurčení v sexuální oblasti každé osoby mladší čtrnácti let.²⁶⁷

²⁵⁸ Viz § 184b a § 184c StBG

²⁵⁹ Fischer Thomas. *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen.*, str. 1203

²⁶⁰ Tamtéž., str. 1206

²⁶¹ Tamtéž., str. 1202

²⁶² Viz § 176 odst. 1, bod 2. StGB

²⁶³ Viz § 176 odst. 1, bod 1. StGB

²⁶⁴ Fischer Thomas. *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen.*, str. 1203

²⁶⁵ Viz § 176 odst. 1, bod 3. StGB

²⁶⁶ Viz § 176 odst. 2 StGB

²⁶⁷ Fischer Thomas. *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen.*, str. 1201

Podobnou právní úpravu, jako je tomu v § 176 StGB, má například Kanada v podobě „Age of Consent to Sexual Activity“. Čtrnáctileté nebo patnáctileté dítě může dát souhlas k sexuální aktivitě s partnerem, který nesmí být starší o více jak pět let než dítě, jinak by se jednalo o trestný čin. Nesmí být mezi nimi vztah autority či závislosti. Dále pro dvanáctileté a třináctileté děti existuje výjimka tzv. blízkého věku („close in age“). *Dítě může dát souhlas k sexuální aktivitě s partnerem, pokud je partner o méně než dva roky starší a pokud mezi nimi také není vztah důvěry či závislosti.*²⁶⁸

Pohlavní zneužívání dětí v případech dle § 176 odst. 1 bod 1 a 2 StGB může být trestáno přísněji, a to odnětím svobody až na dvě léta. Pachatelem bude například recidivista²⁶⁹ či osoba starší osmnácti let, která vykoná pohlavní styk s dítětem, jenž zahrnuje proniknutí do těla nebo nechá třetí osobu, aby vykonala takovýto pohlavní styk s dítětem.²⁷⁰ Nejprísnejší trest za pohlavní zneužívání dětí obsahuje ustanovení § 176d StGB, kdy je pachatelovým jednáním (postačí nedbalostní) způsobena dítěti smrt. Soud mu může uložit trest odnětí svobody na dobu nejméně deseti let, popř. doživotí.²⁷¹ Oproti tomu je česká právní úprava velmi mírná, neboť za způsobení smrti v případě soulože s dítětem mladším patnácti let hrozí trest odnětí svobody pouze v rozmezí deseti až osmnácti lety.²⁷²

V případě trestného činu sexuálního zneužívání dětí bez fyzického kontaktu nebude logicky důležitá fyzická blízkost pachatele a oběti.²⁷³ Buďto sám pachatel nebo třetí osoba bude provádět sexuální akty před dítětem nebo bude dítě ovlivňovat prostřednictvím pornografického obsahu.²⁷⁴ Dítě bude vnímat, co se děje, ale nebude si uvědomovat sexuální význam jednání.²⁷⁵ K tělesnému kontaktu nemusí dojít ani v případě trestného činu exhibicionistického chování v § 183 StGB. Pokud orgán činný v trestním řízení nebude považovat za nutné zasáhnout z moci úřední z důvodu veřejného zájmu, je tento trestný čin stíhán jen na návrh. Trestem může být peněžitý trest nebo odnětí svobody až na jeden rok, od

²⁶⁸ Age of Consent to Sexual Activity. *Government of Canada* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/other-autre/clp/faq.html>

²⁶⁹ Byl za takový trestný čin v posledních pěti letech odsouzen.

²⁷⁰ Viz § 176c StGB

²⁷¹ Viz § 176d StGB

²⁷² Viz § 187 odst. 4 TZ

²⁷³ Fischer Thomas. *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen.*, str. 1203

²⁷⁴ Viz § 176a StGB

²⁷⁵ Fischer Thomas. *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen.*, str. 1203

kterého lze upustit, pokud lze očekávat pachatelovu nápravu prostřednictvím léčení.²⁷⁶

Německý trestní zákoník má velmi propracované trestné činy proti sexuálnímu sebeurčení. Důkazem toho je přinejmenším poslední ustanovení třináctého oddílu – Uvádění na trh, nabývání a držení sexuálních panenek dětského vzhledu (§ 184l StGB). Za tento trestní čin hrozí pachateli trest odnětí svobody až na pět let nebo peněžitý trest. Jeho jednání bude především spočívat ve výrobě, nabízení či propagaci fyzické repliky dítěte nebo dětského těla, která je svou podstatou určena k provádění sexuálních aktů.²⁷⁷

²⁷⁶ Viz § 183 StGB

²⁷⁷ Viz § 184l odst. 1, bod 1. StGB

5 Prevence a statistiky trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Prevence kriminality se snaží zabránit kriminalitě, tedy snaží se snižovat jednak rizika výskytu trestné činnosti, a jednak jejich škodlivé důsledky pro jednotlivce a společnost. Na evropském kontinentu existuje mezinárodní platforma pro prevenci kriminality nesoucí název Evropská síť prevence kriminality (European Crime Prevention Network, EUCPN), jejímž členem je Česká republika od roku 2004. Mezi hlavní cíle EUCPN patří například podpora aktivity prevence kriminality na národní a místní úrovni a taktéž šíření znalostí o prevenci kriminality. EUCPN cílí především na *odborníky a politické činitele na místní úrovni, odborníky a politické činitele na národní úrovni, relevantní evropské a mezinárodní agentury, organizace, pracovní skupiny atd.*²⁷⁸

5.1 Prevence kriminality podle okruhu adresátů

Anglická zkratka CAN (Child Abuse and Neglect) je často používaná v oblasti sexuálního násilí páchaného na dětech. V překladu znamená zneužívání a zanedbávání dětí. Může jít o zneužívání sexuální, psychické či fyzické a často se ho dopouští osoby blízké dítěti.²⁷⁹ Nejčastěji se s CAN lze setkat u prevence kriminality v oblasti sexuálního zneužívání dětí. Programové působení zaměřené na situace a skupiny potenciálních pachatelů se snaží snížit sexuální zneužívání na minimum.²⁸⁰

Podle toho, komu je preventivní aktivita adresována, se prevence rozděluje do tří skupin - primární, sekundární a terciární.

5.1.1 Primární prevence

Adresáti **primární prevence** jsou všichni obyvatelé místa, města či státu, anebo jen některé skupiny obyvatel (například mladiství či ženy). Působí na každého a snaží se působit na příčiny kriminality. Do této prevence lze také zařadit trestání pachatelů trestných činů, čímž stát získává podporu řádných občanů, neboť ukládání trestů má na řádné občany generálně preventivní účinky (například

²⁷⁸ HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-185-1., str. 9-11

²⁷⁹ Fast Facts: Preventing Child Abuse & Neglect. *Centers for Disease Control and Prevention* [online]. 2022 [cit. 2024-02-23]. Dostupné z:

<https://www.cdc.gov/violenceprevention/childabuseandneglect/fastfact.html>

²⁸⁰ WEISS, Petr. Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti., str. 43

v respektování a věrnosti zákonům).²⁸¹ Důležité pro zabránění vzniku negativních jevů je taktéž vzdělávání učitelů o problematice sexuálních deliktů, neboť součástí sexuální výchovy ve školách je mimo jiné prevence sexuálních zneužívání dětí. Světová zdravotnická organizace za primární prevenci považuje strategii, dle které se předchází neblahého společenského jevu tím, že je potlačen přímo v zárodku, nebo že tento jev nemá žádné podmínky pro jeho vznik.²⁸²

5.1.2 Sekundární prevence

Sekundární prevencí je myšlena *orientace na potencialní pachatele, na potencialní oběti a na kriminogenní situace*.²⁸³ Jedná se jednak o snižování rizik u určité skupiny obyvatelstva, a to u možných pachatelů či obětí, a jednak o snahu předcházet situacím, ve kterých k sexuálním zneužíváním dětí může docházet.²⁸⁴

5.1.3 Terciární prevence

Terciární prevence má především předcházet kriminální recidivě u pachatele a sekundární viktimizaci u oběti. Taktéž půjde o napravení následků trestného činu a poskytnutí potřebné pomoci²⁸⁵, kterou mají například lékaři, pedagogové či psychologové. Jejich chování má za cíl zabraňovat či přinejmenším minimalizovat opakování násilí na dítěti. Do této oblasti prevence lze zařadit i informovanost o zdrojích pomoci, které mohou oběti vyhledat.²⁸⁶

5.2 Mravnostní kriminalita a statistiky Policie ČR

Jedná se o druh kriminality, který je spjat s pohlavním pudem a jehož rysem je sexuální potřeba. Rozumí se jí jednání, které má sexuální motiv a není společností tolerováno. Zasahuje do intimní oblasti člověka, a proto je nutné právem vymezit, jaké chování je v sexuální oblasti akceptovatelné, a které již ne. Rozlišují se dvě skupiny trestných činů v rámci této kriminality, a to sexuální trestné činy a trestné

²⁸¹ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3., str. 160-161

²⁸² WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*., str. 42-43

²⁸³ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3., str. 161

²⁸⁴ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*., str. 43

²⁸⁵ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3., str. 162

²⁸⁶ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*., str. 43

činy spjaté s prostitucí. Pro účel této diplomové práce jsou klíčovou skupinou sexuální trestné činy, do kterých se mimo jiné zařazuje ustanovení § 193b TZ.²⁸⁷

Na území tehdejšího ČSSR byl například mezi lety 1980 až 1984 pomalý nárůst mravnostních trestných činů, do kterých spadají případy pohlavního zneužívání. Trestných činů mravnostních bylo v roce 1980 celkem zjištěno 11 321, v roce 1984 jich bylo už 12 679. Takto vysoké počty zaregistrovaných trestných činů v této oblasti byly jednak také z toho důvodu, že tehdejší trestní zákoník obsahoval vícero ustanovení spadajících do problematiky mravnostní činnosti (např. příživnictví), které byly po roce 1990 zrušeny. Jedná se o statistiky zjištěných trestných činů, nikoli těm skutečně žalovaným a odsouzeným pachatelům.²⁸⁸

Od roku 2014, kdy bylo do trestního zákoníku vloženo ustanovení trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem, je dle policejních statistik zaznamenán každoroční nárůst trestně stíhaných a odsouzených pachatelů.²⁸⁹ V roce 2019 JUDr. Vávra v jeho článku uvedl některé statistiky četnosti tohoto trestného činu. Na území České republiky byly roku 2015 odsouzeny celkem tři osoby podle § 193b TZ. Následující rok se počet zvedl na šest osob a v letech 2017-2018 došlo celkem k osmnácti odsouzením.²⁹⁰ Lze konstatovat, že novelizace trestního zákoníku roku 2014 byla účelná z hlediska počtu nárůstu odsouzených pachatelů.

Policie ČR vede podrobné kriminální statistiky, které jsou dostupné na webových stránkách Policie ČR. Z těchto údajů lze hodnotit četnost výskytu kriminality v určitých oblastech a u konkrétních trestných činů.²⁹¹ Před rokem 2021 byl trestný čin § 193b TZ uváděn ve statistikách v kategorii trestných činů pod společným názvem „ostatní mravnostní trestné činy“ s dalšími ustanoveními trestního zákoníku (§ 190, § 192-194 TZ), z čehož bohužel nelze zjistit statistiku konkrétního ustanovení.²⁹² Vzhledem k tomu, že se od ledna 2021 uvádí přečin

²⁸⁷ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3., str. 246- 247

²⁸⁸ WEISS, Petr. Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti., str. 32

²⁸⁹ Plánujete rande s dítětem? VÁVRA, Libor. Právní prostor [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/planujete-rande-s-ditem>

²⁹⁰ Tamtéž

²⁹¹ KRIMINALITA. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

²⁹² Tamtéž

nedovoleného navazování kontaktů s dítětem ve statistikách samostatně, lze z nich přehledně vyčíst počet celkově registrovaných a objasněných případů.

Celkové počty registrovaných případů trestného činu § 193b TZ se zatím výrazně liší od těch celkových objasněných. Za minulý rok v celé České republice zaregistrovala Policie ČR celkem 44 případů toho trestného činu, z čehož objasněných bylo jen 31, tudíž jen 70,5 % z celkového počtu případů. Nejhůře na tom v České republice bylo Hlavní město Praha a Ústecký kraj. V obou oblastech došlo k 5 případům. Naopak nejlépe skončil kraj Liberecký a Zlínský, neboť zde nebyl zaregistrován ani jeden trestný čin tohoto druhu (viz Příloha č. 1).

V tomto roce jsou na webových stránkách Policie ČR uvedeny statistiky trestných činů pouze za měsíc leden. V prvním měsíci roku 2024 bylo zaregistrováno 5 případů (3 Praha, 1 Plzeňský kraj a 1 Jihomoravský kraje), z čehož byly ještě téhož měsíce 2 objasněny (1 Praha, 1 Plzeňský kraj). Počet zaregistrovaných případů je shodný s lednem roku 2023, avšak tehdy nebyl objasněn ani jeden z nich.²⁹³

V předchozích třech letech se počet registrovaných a objasněných případů trestného činu nedovoleného navazování kontaktů s dítětem příliš nelišil. Celkem objasněných případů v procentech za rok 2021 bylo 66,7 % a za rok 2022 bylo 74,1 % a již výše zmíněný rok 2023 byl s úspěšností 70,5 % (viz Příloha č. 2).²⁹⁴

Ze statistik Policie ČR vyplývá, že průměrně ročně dojde k velkému počtu trestných činů nedovoleného navazování kontaktů s dítětem, ovšem jedná se pouze o trestně stíhané případy. Ve skutečnosti bude pravděpodobně jednat o mnohem vyšší počet případů, které ovšem nebudou nahlášeny.

²⁹³ KRIMINALITA. Policie ČR [online]. © 2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

²⁹⁴ Tamtéž

6 Závěr

V průběhu let se prokázalo, že začlenění problematiky groomingu do trestního zákoníku v roce 2014, bylo účelné. Statistiky Policie České republiky sčítají každý rok velký počet pachatelů přečinu § 193b TZ, a mimo jiné se novelizací docílilo širší osvěty problematiky nedovoleného navazování kontaktů s dítětem ve společnosti. Jedním ze záměrů této práce bylo vypracování uceleného přehledu zaměřujícího se na danou problematiku, čehož věřím, že bylo dosaženo.

Převážná část diplomové práce poukázala na obecné pojetí trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti se zaměřením na osobu dítěte, jejich historický vývoj až po přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2011/92/EU, kterouž byla právně zakotvena problematika groomingu do českého právního řádu.

Dále byla ve studii definována problematika groomingu, kybergroomingu a rozdíly mezi nimi. S trestnými činy hlavy III. TZ bylo třeba zmínit i některé sexuální úchytky případných pachatelů a pedofilii.

Dalším z cílů práce bylo analyzovat platné právní úpravy (kyber)groomingu z pohledu českého právního řádu, ale taktéž právního řádu polského slovenského a německého. V případě navázání na tuto právní problematiku v podobě rigorózní práce, bych ráda navázala na právní úpravu dalších států (například Spojených států amerických, Kanady či Austrálie). Dále bych se také zaměřila na postup orgánů činných v trestním řízení v souvislosti s trestnými činy uvedenými v hlavě III. TZ.

Dle mého názoru bych českou právní úpravu trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem zhodnotila kladně. Úprava byla začleněna do českého právního řádu v důsledku vzniku směrnice Evropského Parlamentu a Rady EU 2011/92/EU. Směrnice ovšem obsahovala problematiku kybergroomingu, kdežto česká trestněprávní úprava obsahuje obecný pojem groomingu a není tudíž omezena na navazování kontaktů s dítětem pouze přes telekomunikační systémy. Tresty, které jsou soudy ukládány obviněným ze spáchání trestného činu § 193b TZ, jsou dle mého názoru velmi nepřiměřené. Ze samotného ustanovení je patrné, že pachatel může být odsouzen k trestu odnětí svobody až na dvě léta. Realita však bývá pro obviněného o dost shovívavější a často bývá trest podmíněně odložen. Je

samotná hranice věku chráněných dětí nastavena dostatečně? Neměla by být vyšší jako je tomu například v jiných právních státech ve světě?

V současné době je navázání kontaktů přes online sítě velice snadné a z tohoto důvodu je, a bude, toto téma velmi aktuální. Při psaní diplomové práce bylo vycházeno zejména z judikatury soudů, a taktéž z komentářové literatury, publikací, odborných článků a právní úpravy české i zahraniční.

7 Cizojazyčné resumé

The topic of my thesis is called “The Crime of grooming”.

The main part of the thesis is focused on the general concept of crimes against human dignity with sexual motivation. This research mainly focused on the person of a victim, which in this case is child, and historical development of legal regulation of sexual offences in our country leading to the Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of the EU, which legally enshrined the issue of grooming in the Czech legal system.

Furthermore, this thesis comprehensively describes the issue of grooming and cyber grooming and the differences between them. Along with the offences in Title III of the Criminal Code, it was necessary to mention certain sexual deviations of potential offenders and paedophilia.

The aim of the thesis was, to provide a complex view of the issue of (cyber)grooming and compare current Czech legislation to Polish, Slovak and German legal regulations of sexual offences.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Monografie

ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. Beckovy právnické učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-820-7.

Universum: [encyklopedie pro 21. století]. V Praze: Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1755-4

SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-334-6.

SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo v datech*. Beckova skripta. Praha: C.H. Beck, 1997. ISBN 80-7179-123-7.

VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Brno: Masarykova univerzita, 2023. ISBN 978-80-280-0281-7.

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-795-8.

ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Dokumenty (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-185-1.

GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.

8.1.1 Zahraniční monografie

Ivor Jaroslav a kolektiv. *Trestné právo hmotné: Osobitná časť*. Prvé vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2006. ISBN 80-8078-099-4

MAŠLANYOVÁ, Darina a SZABOVÁ, Eva. *Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná časť*. 4. aktualizované a doplnené vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-862-4.

Czernicka Magdalena. *Kodeks karny*. Edycja druga. Wydawnictwo C. H. Beck, 2005. ISBN 83-7387-602-2.

Grześkowiak A. a Wiak K. *Kodeks Karny, komentarz*. 5. wydanie. C. H. Beck, 2018. ISBN 978-83-255-9650-7.

Fischer Thomas. *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*. 63. Auflage. C. H. Beck München, 2016. ISBN 978 3 406 68260 5.

8.2 Právní předpisy

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Směrnice EP a Rady EU 2011/92/EU, o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii

Sdělení č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch)

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zakon sudnyj ljudem

Zákon č. 117/1852 Ř. z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích

8.2.1 Zahraniční právní předpisy

Kodeks cywilny (Dz. U. 1964 Nr 16 poz. 93)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny

Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon

Trestní zákon Spolkové republiky Německo (Strafgesetzbuch - StGB)

8.3 Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 14.06.1977, sp. zn. 5 Tz 69/77

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.11.2016, sp. zn. 8 Tdo 439/2016

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. 1 T 45/2015

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 3.3.2020, sp. zn. 3 T 78/2019

Rozsudek Okresního soudu Brno – venkov ze dne 12. 2. 2020, č. j. 43 T 26/2019-562

Rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 6.2.2020, sp. zn. 4 T 119/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.03.2021, sp. zn. 3 Tdo 1207/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2020, sp. zn. 8 Tdo 1041/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 271/2021

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1075/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 3 Tdo 909/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1301/2016

8.4 Internetové zdroje

DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-4]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1.

Bambušková Vendula, Dostál Petr, Kvapil Miroslav, Tobolková Adéla, Valtrová Michaela a Žmolíková Darina, *Zákon trestní zákoník - judikatorní komentář*, CODEXIS publishing, 01.09.2019. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

ŽÁK, Karel, 2009. *Pedofilie* [online]. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/mj5yu/Pedofilie-bakalarska_prace_autor_Karel_Zak.pdf

Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb. VANTUCH, Pavel. *Ekonom* [online]. 2009 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://pravnicadce.ekonom.cz/c1-38730700-novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb>

Pohlavní zneužití. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-pohlavni-zneuzeni.aspx>

Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-rizeni.aspx>

Informace pro oběti trestných činů. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/informace-pro-obeti-trestnych-cinu.aspx>

Oznámení trestného činu. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/oznameni-trestneho-cinu.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>

Sexuální a mravnostní trestné činy. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sexualni-a-mravnostni-trestne-ciny.aspx>

Jája a Pája. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>

KRIMINALITA. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Statistické přehledy kriminality za rok 2023. *Policie ČR* [online]. © 2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>

Ochrana obětí trestných činů. *Soustava státního zastupitelství* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/ochrana-poskozenych-a-ohrozenych-osob/ochrana-obeti-trestnych-cinu/>

Ochrana dětí. *Soustava státního zastupitelství* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/ochrana-poskozenych-a-ohrozenych-osob/ochrana-deti/>

Komentář k NOZ: § 30 - Zletilost. DOUŠOVÁ, Jana. *Právní prostor* [online]. 2014 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/k-komentar-k-noz-30-zletilost>

Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

Vražda novorozeného dítěte matkou. CIPRÝN, Štěpán. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-novorozeneho-ditete-matkou>

Plánujete rande s dítětem? VÁVRA, Libor. *Právní prostor* [online]. 2019 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/planujete-rande-s-ditetem>

KRISTIÁN Z KOLDÍNA, Pavel. *Práva městská Království Českého a Markrabství Moravského spolu s krátkou jich summou* [online]. 5. vyd. Praha: Věšhrd, 1876 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=QlsDAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl#v=onepage&q&f=false>

Zákon ze dne 27. května 1852 o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927. *Beck-online* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjyguzf6mjrg4xhazrrgi4s2ma>

86/1950 Sb. TRESTNÍ ZÁKON ze dne 12. července 1950. *Aspi* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/25273/1/2/zakon-c-86-1950-sb-trestni-zakon?vtextu=trestni%20zakon%201950#c_25016

140/1961 Sb. TRESTNÍ ZÁKON ze dne 29. listopadu 1961. *Aspi* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/30138/1/2/zakon-c-140-1961-sb-trestni-zakon?vtextu=trestni%20zakon%201961#lema0>

Návrh pořadu 6. schůze. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ischuze.sqw?o=7&s=6&pozvanka=1>

Sněmovní tisk 45, Novela zákona - trestní řád - EU. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=45>

O významu poznávání obětí trestné činnosti. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-vyznamu-poznavani-obeti-trestne-cinnosti.aspx>

Kybergrooming. *Prevence kriminality v České republice* [online]. 2022 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/kybergrooming/>

Viktimizace. *Šance dětem* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/slovník/viktimizace>

Sekundární viktimizace. *Šance dětem* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/slovník/sekundarni-viktimizace>

Mýty a fakta o sexuálním zneužívání dětí. *Šance dětem* [online]. 2012, 2023 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/myty-fakta-o-sexualnim-zneuzivani-deti#vek-zneuzivanych-deti-a-prostredi-ve-kterem-ke-zneuzivani-dochazi>

ČIHÁK, Fantišek. Psychické reakce dětských obětí sexuálního zneužívání a znásilnění. *Pediatric pro praxi* [online]. 2011, **12**(5), 3 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2011/05/08.pdf>

Kybergrooming. *Internetem bezpečně* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybergrooming/>

Trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem. *Otázka na právníka* [online]. 2018 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.otazkanapravnika.eu/pravni-blog/trestny-cin-navazovani-nedovolenych-kontaktu-s-ditetem>

Jaký je vlastně věk pachatelů sexuálně motivované trestné činnosti páchané na dětech (dle §193b)? *E-bezpečí* [online]. 2020 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1819>

Druhy právních předpisů. *Evropská unie* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/types-legislation_cs

Římský statut Mezinárodního trestního soudu. *United Nations* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/04/Rimsky-statut.pdf>

Desítky tisíc zneužitých dětí. Sexuální skandály kněží se nevyhnuly ani samotnému Vatikánu. *ČT 24* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/desitky-tisic-zneuzytych-deti-sexualni-skandaly-knezi-se-nevyhnuly-ani-samotnemu-vatikanu-80355>

Polák, kterého v dětství zneužíval kněz, vysoudil přes dva miliony i omluvu. *IDNES.cz* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/polsko-katolicka-cirkev-zneuzivani-odskodne.A191009_064836_zahranicni_vlc

8.4.1 Zahraniční internetové zdroje

What Is Sexual Grooming? *Reich & Binstock* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.reichandbinstock.com/blog/what-is-sexual-grooming/>

Long Term Consequences. *MOSAC* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mosac.net/LongTermConsequences.aspx>

Long Term Consequences. *MOSAC* [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.mosac.net/page/195>

WORTLEY, Richard a Stephen SMALLBONE. Child Pornography on the Internet. *COPS Community Oriented Policing Services U.S. Department of Justice* [online]. Center for Problem-Oriented Policing, Inc. The U.S. Department of Justice, 2006, (41), 76 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/child_pornography_on_the_internet.pdf

Fast Facts: Preventing Child Abuse & Neglect. *Centers for Disease Control and Prevention* [online]. 2022 [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/childabuseandneglect/fastfact.html>

Trestný zákon. *Slov-lex* [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/>

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. *SEJM Rzeczypospolitej Polskiej* [online]. [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970880553>

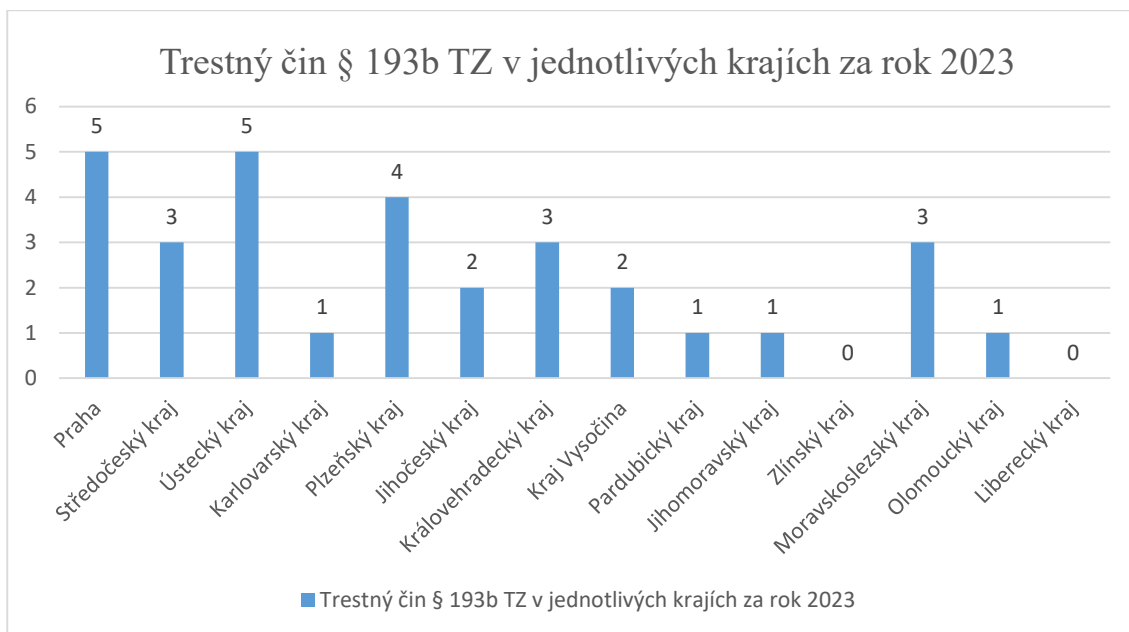
RZYMSKI STATUT MIĘDZYNARODOWEGO TRYBUNAŁU KARNEGO. *SEJM Rzeczypospolitej Polskiej* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030780708/O/D20030708.pdf>

Strafgesetzbuch (StGB). *Bundesministerium der Justiz* [online]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html#BJNR001270871BJNG000102307>

Age of Consent to Sexual Activity. *Government of Canada* [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/other-autre/clp/faq.html>

9. Přílohy

Příloha č. 1

Příloha č. 2

